T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK TİCARET KANUNU, TASARISI VE YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA ANONİM ŞİRKETLERDE AZINLIK HAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DERYA DOĞAN

ANABİLİM DALI : HUKUK
PROGRAMI : ÖZEL HUKUK

KOCAELİ – 2009

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK TİCARET KANUNU, TASARISI VE YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA ANONİM ŞİRKETLERDE AZINLIK HAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DERYA DOĞAN

ANABİLİM DALI : HUKUK
PROGRAMI : ÖZEL HUKUK

DANIŞMAN: PROF. DR. MEHMET BAHTİYAR

KOCAELİ - 2009

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK TİCARET KANUNU TASARISI VE YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA ANONİM ŞİRKETLERDE AZINLIK HAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Derya DOĞAN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarihi ve No: 07.10.2009-2009/22

Prof. Dr. Mehmet BAHTİYAR	Doç. Dr. Pelin GÜVEN	Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇEBİ

KOCAELİ - 2009

İÇİNDEKİLER

ÖZET IV

ABSTRACT V

KISALTMALAR VI

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

AZINLIK HAKLARININ TANIMI,

SINIFLANDIRILMASI,

ÖZELLİKLERİ VE BENZER HAKLARDAN FARKLARI

I. Genel Olarak 3

II. Anonim Şirketlerde Çoğunluk İlkesinin Anlamı 6

III. Azınlık Hakları Kavramı ve Tanımı 7

IV. Azınlık Haklarının Sınıflandırılması 9

A. Olumlu – Olumsuz Azınlık Hakları 9

B. Genel Kurul Sırasında – Genel Kurul Dışında Kullanılan Azınlık Hakları 9

V. Azınlık Haklarının Özellikleri 10

VI. Azınlık Haklarının Benzer Haklardan Farkları 12

A. Azınlık Haklarının Bireysel Haklardan Farkı 12

B. Azınlık Haklarının Müktesep Haklardan Farkı 13

C. Azınlık Haklarının İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklarından Farkı 14

VII. Azınlık Haklarına Dair Anasözleşme Hükümleri 16

A. Azınlık Oranının Değiştirilip Değiştirilemeyeceği Açısından 16

B. Yeni Azınlık Hakları Yaratılıp Yaratılamayacağı Açısından 18

VIII. Azınlık Haklarına Uyulmamasının Yaptırımı 20

A.Olumsuz Azınlık Haklarına Uyulmamasının Yaptırımı 20

B.Olumlu Azınlık Haklarına Uyulmamasının Yaptırımı 21

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE

OLUMSUZ AZINLIK HAKLARI

I. Sulh ve İbraya Engel Olma 22

II. Ağırlaştırılmış Çoğunluk Hallerinin Varlığı 25

A. Basit Nisap 27

B. Ağırlaştırılmış Nisap 29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE

OLUMLU AZINLIK HAKLARI

I. Genel Kurulu Toplantıya Davet ve Gündeme Madde Ekletme 32

A.Yönetim Kuruluna Müracaat 36

B. Denetçilere Müracaat 38

C. Mahkemeye Müracaat 39

II. Sorumluluk Davası Açılmasını Sağlama 47

A. TTK. ve SerPK. Uyarınca Yönetim Kurulunun Sorumlulukları 47

B. Sorumluluk Davası 49

III. Özel Denetçi Atanmasını Sağlama 54

A. Özel Denetçi Tayininde Ön Şartlar 56

B. Genel Kurulda Özel Denetçi Tayini 58

C. Mahkemede Özel Denetçi Tayini 59

IV. Denetçilere Şikayette Bulunma 63

V. Bilanço Görüşmelerini Erteletme 65

A. Bilanço Görüşmelerinin Ertelenebilmesi İçin Çoğunluğun ya da Azınlığın Talebi 67

B. Bilanço Görüşmelerinde Bir Aylık Erteleme Süresi 68

C. Azınlığın Erteleme Talebinin Genel Kurul Onayına Tabi Olmaması 69

D. Bilanço Görüşmelerinin Ertelenebilmesi İçin Azınlığın Gerekçe Göstermesinin Gerekmemesi 70

E. İkinci Kez Erteleme Talep Edilebilmesi için Azınlığa Yeterli Açıklama Yapılmamış Olması 70

F. Ertelemenin Toplantı Gündemini Nasıl Etkileyeceği 72

VI. Tasarıda Öngörülen Yeni Azınlık Hakları 75

A. Pay Senedi Bastırılması 75

B. Haklı Sebeplerle Fesih 75

C. Denetçilere Haklı Sebeple Azil Davası Açma 77

D. Yönetim Kurulunda Temsil Edilme 79

SONUÇ 81

KAYNAKÇA 83

ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

Anonim şirketlerde karar alabilmek için belirli bir çoğunluğu sağlamak gerekir; yani anonim şirketlerde çoğunluk ilkesi hakimdir. Ancak mutlak olarak çoğunluğa göre karar almak, çoğunluğu elinde bulunduran pay sahiplerine nazaran az sayıda payı elinde bulunduran pay sahiplerinin menfaatlerine ters düşebilir. Bu nedenle çoğunluk konumundakilere karşı, azınlık konumundakilerin korunması gerekmiştir.

Azınlık konumundaki pay sahiplerine tanınan ancak kullanılabilmeleri için belirlenen oranlar tarafından ileri sürülmeleri şart olan haklara azınlık hakları denilmiş ve kanuni düzenlemelerle bu haklar güvence altına alınmıştır. Böylece çoğunluk ile azınlık arasında denge kurulması amaçlanmıştır.

Türk Ticaret Kanununda azınlık pay kavramı, esas sermayenin (en az) onda birini oluşturan payları ifade etmek üzere kullanılmıştır. Sermaye Piyasası Kanununda bu oran ödenmiş sermayenin yirmide biri olarak belirlenmiştir.

Azınlık hakları incelenirken olumlu ve olumsuz olmak üzere ikili bir ayrıma gidilmiş; beş adet olumlu azınlık hakkı sıralandıktan sonra, olumsuz azınlık hakları da iki başlık altında toplanmıştır.

ABSTRACT

Making decisions in incorporated companies requires the comprise of majority - the majority rule prevails in the incorporated companies. However, making decisions with only the absolute majority's decisions may cause conflict-of-interest with those of minority shareholders', who hold lesser shares when compared to majority shareholders. This requires the need of protection of minority shareholders against majority shareholders.

Minority rights are those which have been granted to shareholders but need to be claimed by some predetermined ratios to be excercised. These rights have been guaranteed by legal arrangements. A seek for balance between the majority and minority decisions is intended.

"Minority share" is defined to be the shares that constitute (at least) the 10 (ten) percent of capital stock in Turkish Commerce Code. In Capital Market Law, this ratio is determined to be 5 (five) percent of paid stock.

A dual separation have been made when reviewing minority rights, namely the "positive," and "negative;" after having reviewed 5 (five) positive minority rights, the negative minority rights have also been reviwed in 2 (two) categories.

KISALTMALAR

Akip	: Açıklamalı Kanun İçtihat Programı
b.	:Bent
bkz.	:Bakınız
C.	:Cilt
dn.	:Dipnot
E.	:Esas
f.	:Fıkra
GK.	**:**Genel Kurul
HAAO.	:Halka Açık Anonim Ortaklıklar
HD.	:Hukuk Dairesi
HGK.	:Hukuk Genel Kurulu
HUMK.	:Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK.	:İcra İflas Kanunu
K.	:Karar
m.	:Madde
no.	:Numara
s.	:Sayfa
S.	:Sayı
S.K.	:Sayılı Kanun

SPK.	:Sermaye Piyasası Kurulu
SerPK.	:Sermaye Piyasası Kanunu
RG.	:Resmi Gazete
T.	:Tarih
Tasarı	:Türk Ticaret Kanun Tasarısı
TTK.	:Türk Ticaret Kanunu
vd.	:ve devamı
YK.	:Yönetim Kurulu

GİRİŞ

Anonim şirketlerde genel kurul kararları, çoğunlukla alınır ve bu kararlar toplantıya katılan veya katılmayan, hatta olumsuz oy kullanan tüm pay sahipleri açısından geçerlidir. Sermaye, pay ve oy egemenliğini elinde bulunduranların şirketin çıkarları yerine kendi özel çıkarlarını ön planda tutmaları eğilimi ise, oldukça sık rastlanılan bir durumdur. Böylece, anonim şirketlerde, azınlıkta kalan ve etkin olmayan küçük pay sahipleri ile temsil ettikleri sermaye, pay ve dolayısıyla oy oranına göre şirkete egemen bulunan pay sahipleri arasında sömürü önleyici bir denge kurulması; azınlık pay sahiplerinin bencil ve çıkarcı tutumlarına karşı korunmaları sorununu ortaya çıkarmaktadır.[1]

Azınlığın korunması amacı ile kanunun bazı konularda tanıdığı, fakat kanunda belirlenen oranlar sağlandığı takdirde kullanılabilmelerine imkan verdiği haklara, azınlık haklara denilmiş ve gerek Türk Ticaret Kanunu, gerekse Sermaye Piyasası Kanununda bu konuda, bazı düzenlemelere gidilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nda "azınlık pay" kavramı, esas sermayenin (en az) onda birini oluşturan payları ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Sermaye Piyasası Kanunu'nda 4487 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle oran ödenmiş sermayenin yirmide biri olarak değiştirilmiştir.

Çalışmamız, bir giriş, üç ana bölüm ve bir sonuç bölümünden oluşmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, genel olarak azınlık hakları ele alınmış, anonim şirketlerde çoğunluk ilkesi değerlendirildikten sonra, azınlık haklarının tanımı ve sınıflandırılmasına değinilmiş, azınlık haklarının özellikleri, benzer haklardan

[1] Erdoğan MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih", Makaleler I, 3. Tıpkı Baskı, İstanbul 2006, s. 89.

(bireysel, müktesep ve imtiyazlı pay sahibi haklarından) farkları ele alınmış, azınlık haklarına dair anasözleşme hükümleri başlığı altında azınlık oranının değiştirilip değiştirilemeyeceği ve yeni azınlık hakları yaratılıp yaratılamayacağı irdelenmiş, son olarak da olumsuz ve olumlu azınlık haklarına uyulmamasının yaptırımı incelenmiştir.

Çalışmamızın azınlık haklarına ilişkin inceleme ve değerlendirmeleri içeren ikinci bölümünde olumsuz azınlık hakları ana başlığı altında azınlık pay sahiplerine tanınan; sulh ve ibraya engel olma hakkı ve ağırlaştırılmış çoğunluk hallerinin varlığı, Türk Ticaret Kanunu, Tasarısı ve Yargıtay kararları ışığında ayrıntılı olarak ele alınarak incelenmiştir.

Çalışmamızın azınlık haklarına ilişkin inceleme ve değerlendirmeleri içeren üçüncü bölümünde olumlu azınlık hakları ana başlığı altında; genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde ekletme hakkı, sorumluluk davası açılmasını sağlama, özel denetçi atanmasını sağlama, denetçilere şikayet hakkı, bilanço görüşmelerini erteletme hakkı, Türk Ticaret Kanunu, Tasarısı ve Yargıtay kararları ışığında ayrıntılı olarak ele alınarak incelenmiştir.

Çalışmamız azınlık haklarının değerlendirildiği sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AZINLIK HAKLARI

I. Genel Olarak

Anonim şirketlerin yönetiminde, karar alabilmek için belirli bir çoğunluğu sağlamak gereği, çoğunluğu elinde bulunduran pay sahiplerinin kendilerine nazaran az sayıda payı elinde bulunduran pay sahiplerinin menfaatlerini ihlal edebilecek olmaları gerçeğini doğurmaktadır. Bu durumda çoğunluk ile çoğunluk dışında kalanların arasında çıkar çatışmalarının olması kaçınılmazdır; zira çoğunluğun sadece şirket menfaatlerini göz önünde bulundurarak karar vereceğini düşünmek aşırı iyimser bir yaklaşımdır[2]. Bu sebeplerin sonucu olarak ise; oy ve pay çoğunluğunu elinde bulunduran konumundakilere karşı, azılıkta kalan pay sahiplerini koruma gereği ortaya çıkmaktadır.

Anonim şirketler hukukunun önemini ve güncelliğini koruyan ve gelecekte koruyacak olan temel sorunlarından biri de, sermaye ve oy çoğunluğunu ellerinde bulunduran pay sahipleri ile azınlık pay sahipleri arasında adil bir hak ve çıkarlar dengesinin kurulması ve korunmasıdır.[3]

Genel kurul toplantısının yapıldığı şirket merkezinin uzaklığı; katılmanın masraflı olması ve zaman alması; küçük pay sahiplerinin kendi mesleki uğraşlarından zaman kalmaması; şirket işlemlerinin anlaşılabilmesi için teknik bilgiye sahip olunmasının gerekli olması; bilanço, kar ve zarar hesabı ve diğer mali tabloların uzmanlar dışındaki pay sahiplerine karışık ve anlaşılmaz gelmesi; kendi oyu ile, kararlaştırılacak olanı değiştiremeyeceği düşüncesi, genel kurul

[2] Mehmet HELVACI, "Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunu'ndan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 297-298.
[3] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması", Makaleler I, s. 215.

toplantılarına katılmama nedenleri arasında gösterilebilir.[4]

Yukarıda izah ettiğimiz tüm sebeplerden dolayı; azınlığın korunması amacı ile kanunun bazı konularda tanıdığı, fakat kanunda belirlenen oranlar sağlandığı takdirde kullanılabilmelerine imkan verdiği haklara; azınlık haklara denilmiş ve gerek Türk Ticaret Kanunu, gerekse Sermaye Piyasası Kanunu'nda bu konuda, bazı düzenlemelere gidilmiştir.

Gerçekten Türk Ticaret Kanunu'nda bir yandan anonim şirketin kural olarak çoğunluk kararlarına göre ve onların seçtiği organlar aracılığı ile yönetilip denetlenmesi ilkesi benimsenirken, diğer yandan da esas sermayenin en az 1/10'unu oluşturan azınlık pay sahiplerine etkin haklar tanınarak, kendilerini, çoğunluk pay sahiplerinin kötü niyetli işlem ve eylemlerine karşı koruyabilmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.[5]

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin hakları incelenirken Ticaret Kanunu'muzun sistemine paralel olarak ikili bir ayrım yapılabilir. Şöyle ki, kanunda bazı haklar tüm pay sahiplerine tanınmıştır. Bunlara pay sahiplerinin "bireysel hakları" denilebilir.[6] Pay sahibinin bu haklardan yararlanabilmesi için, tek bir paya sahip olması dahi yeterlidir; belirli bir oranda payın maliki olması aranmaz. Buna karşılık kanun bazı haklardan yararlanabilmek için esas sermayeye oranla belirli bir miktar payın maliki olma şartını aramaktadır. Bu halde ise "azınlık hakları" denilen haklar söz konusu olmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nda "azınlık pay" kavramı, esas sermayenin (en az) onda birini oluşturan payları ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Sermaye Piyasası

---

[4] Hakan GÜÇLÜ, "Azınlık Hakları Konusunda Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Mevzuatında Yer Alan Düzenlemeler ile Gelişmiş Ülke Uygulamaları," http://www.hakanguclu.com/calismalar/Azinlik_Haklari.pdf, Erişim Tarihi: 25.04.2008.

[5] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması", Makaleler I, s.215.

[6] Bireysel hak çeşitleri ve bireysel hakların azınlık haklarından farkı için bkz. s. 9,10.

Kanunu'nun 11/VIII maddesine[7] göre ise; *"Türk Ticaret Kanunu'nun 341, 348, 356, 359, 367 ve 377. maddelerinde esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahiplerine tanınan haklar, halka açık anonim şirketlerde, ödenmiş sermayenin en az yirmide birini temsil eden pay sahipleri tarafından kullanılır."*[8] Böylece, kanuni düzenlemelerle, pay için öngörülen bireysel korumanın yanı sıra, azınlık oluşturan payların sahiplerine daha nitelikli bir koruma sağlanmıştır.

SerPK.'ya tabi anonim şirketlerde de şirket yöneticilerin ve denetçilerin genel kurulda çoğunluğa sahip olan pay sahipleri tarafından seçildikleri dikkate alındığında, şirket sermayesinde azınlığı temsil eden pay sahiplerinin haklarının bu tür şirketler için de önemli addedildiği ve hatta, azınlığı korumak ve haklarını kullanmalarını kolaylaştırabilmek için, daha düşük bir oran öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Diğer bir yandan ise, halka açık anonim şirketlerde, kayıtlı sermaye sistemi ile genel kurulun yetkisi içinde yer alan sermaye artırımı ve artırımla ilgili bazı düzenlemeler yapma yetkileri yönetim kuruluna devredilmekte ve dolayısıyla sadece genel kurulda oy hakkı olan azınlığın, yönetim kurulunun sermaye artırımı ile ilgili aldığı kararlarda herhangi bir oy hakkı ve karara etkisi bulunmamaktadır.[9]

SUMER'e göre, Sermaye Piyasası Kanunu'nda küçük pay sahiplerini koruyucu çeşitli hükümlere yer verilmiş olsa bile, bu hükümler teknik-hukuki anlamda birer azınlık hakkı oluşturmamaktadırlar. SerPK.'nın gözetim ve denetim işlevleri, yalnız azınlık değil, bütün yatırımcılarla ilgilidir ve tek bir pay senedi sahibi bile bu haklardan yararlanabilir. Oysa azınlık hakları, bir koordinasyon

---

[7] SerPK.'da 4487 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle oran ödenmiş sermayenin yirmide biri olarak değiştirilmiştir.

[8] Dikkat edilecek olursa, söz konusu düzenlemede, TTK. m. 310'daki azınlık haklarına yollama yapılmamış ve ayrıca, azınlık oranının saptanmasında TTK.'ndan farklı olarak esas sermaye değil ödenmiş sermaye temel alınmıştır. Ayrıca, TTK. m. 310'daki azınlık haklarına yollama yapılmamış olduğu nazara alındığında, SerPK.'nun TTK.'ya yaptığı atfin aslında olumlu azınlık haklarına yapılmış olduğu anlaşılmaktadır.

[9] GÜÇLÜ, s. 28.

gerektiren, esas sermayenin belirli bir oranını temsil eden gruba tanınan haklardır.[10]

Bir pay sahibi tek başına esas sermayenin onda birini oluşturan paylara sahip olduğu takdirde, azınlık payları için öngörülen hakları da tek başına kullanabilir. Buna karşılık pay toplamı ancak birden fazla pay sahibinin paylarını birleştirmesi sonucunda esas sermayenin onda birine ulaşıyorsa, azınlık paylarına tanınan haklar, bu pay sahiplerinin tümü tarafından birlikte kullanılacaktır.

Azınlık sıfatının genel kurul toplantısında fiilen hazır bulunan pay sahiplerinin sayısına değil, şirketin esas sermayesine göre saptanacağı ise kuşkusuzdur.

Ayrıca, azınlık haklarının kötüye kullanılmalarını önlemek için kanunun sisteminde koruyucu mekanizmalar vardır; sorumluluk davası sonunda haksız çıkan azınlığın tazminat verme yükümü gibi (TTK. m. 341).[11]

II. Anonim Şirketlerde Çoğunluk İlkesinin Anlamı

Türk Ticaret Kanunu'na göre, anonim şirketlerin karar organları şirket genel kurullarıdır. Şirket ortakları iradelerini genel kurulda olumlu veya olumsuz oy kullanmak suretiyle ortaya koyarak, ortaklığın yönetiminde söz sahibi olacaklardır. Böylece, genel kurulda kanunun aradığı nisapları sağlayan çoğunluğun kararları hakim gelecek ve sonuç toplantıya katılmamış veya katılmasına rağmen aleyhte oy kullanmış olsalar bile diğer ortakları da bağlayacaktır (TTK. m. 379) [12].

---

[10] Ayşe SUMER, Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi (Yargıtay Kararları ile Birlikte), İstanbul: İsmail Akgün Vakfı, 1991, s. 51,52.
[11] SUMER, s. 11.
[12] *IV - KARARLARIN TESİRİ:*
1. UMUMİ LARAK:
Madde 379 - Umumi heyet tarafından verilen kararlar toplantıda hazır bulunmayan veyahut muhalif rey veren pay sahipleri hakkında dahi muteberdir.

Bunun sonucu olarak:

- Genel kurulun toplantıya davet edilmesi özel kurallara bağlanır ve gündeme bağlılık ilkesi uygulanır (TTK m. 364, 369).
- Önemli konularda, ağırlaştırılmış nisaplarla toplanılır ve karar alınır (TTK. m. 388).
- Azınlığın belirli haklarla takviye edilmeleri gerekir.
- Kanuna, esas mukaveleye ve iyi niyet kurallarına aykırı kararlar şeklen usulüne uygun olarak alınsalar bile, mahkemede iptal ettirilebilir (TTK. m. 361, 381).

Oybirliği aranılan hallerde (şirketin tabiiyetini değiştirmek veya ortakların taahhütlerini arttırmak (TTK. m.388/I)), çoğunluk ilkesi söz konusu olamaz; zira, bu durumda kararın alınabilmesi için zaten bütün ortakların olumlu oy kullanması şart olacağından, toplantıya katılmamış veya katılmasına rağmen aleyhte oy kullanmış bir grup pay sahibi söz konusu olmayacaktır.

III. Azınlık Hakları Kavramı ve Tanımı

Türk Ticaret Kanununda, "azlık" (TTK. m. 341, TTK. m. 366, TTK. m. 377) terimi kullanılmış, ancak terimin tanımına yer verilmemiştir.

Türk Ticaret Kanun Tasarısının 360, 411 ve 486. maddelerinde ve tasarı gerekçesinin 140, 166, 173, 183, 198, 203, 340, 360, 376, 408, 411,412, 420, 421, 438, 439, 443, 461, 486, 493, 529 ve 531. maddelerinde de azlık terimi kullanılmıştır.

MOROĞLU, tasarı ve gerekçesinde kullanılan azlık terimi yerine anlamı ve sözlüklerde yeri olan "azınlık" kavramının kullanılmasının gerektiğini belirtmiştir.[13] BAHTİYAR, azınlık kavramının kamu hukukunda özel ve siyasi bir anlamı olduğunun düşünülebileceğini ancak, kavramın Ticaret Hukukunda "azınlık pay sahipleri" veya "azınlık ortaklar" biçiminde ifade edildiğini, hatta yalnız kullanılsa bile özel hukuk alanında kavrama farklı bir anlam yüklenmiş olduğu için kamu hukukundaki azınlık kavramı ile karıştırılma olasılığının bulunmadığını belirtmiştir.[14]

Doktrinde, POROY[15], ARSLANLI[16] ve DOMANİÇ[17], "azlık" terimini tercih ederken, BAHTİYAR[18] ve İMREGÜN[19] ise "azınlık" terimini benimsemiştir. Ayrıca doktrinde de, azınlık hakları için bir tanım verilmemiş, sadece azınlık hakları olumlu ve olumsuz azınlık hakları şeklinde ayrı ayrı incelenmiştir.

Çalışmamızda, esas sermayenin onda biri oranında payı temsil eden pay sahipleri "azınlık", bu grubu çoğunluğun baskılarına karşı korumak için verilen haklar da "azınlık hakları" olarak adlandırılacaktır.

---

[13] Erdoğan MOROĞLU, Türk Ticaret Kanun Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul Barosu Yayını, İstanbul 2005

[14] Mehmet BAHTİYAR, Türk Ticaret Kanun Tasarısının Dili ve İfadeleri Yönünden Değerlendirilmesi, Makaleler II, 1. Baskı, İstanbul:Beta Yayınevi, 2008, s. 143.

[15] Reha POROY (Ünal TEKİNALP / Ersin ÇAMOĞLU), Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 8. Bası, İstanbul:Beta Yayınevi, 2000, s. 407-415.

[16] Halil ARSLANLİ, Anonim Şirketle, C. I, Umumi Hükümler, İstanbul,1960, s. 234 vd.

[17] Hayri DOMANİÇ, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt II, İstanbul, 1988, s. 814.

[18] Mehmet BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 2. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2006, s. 99, 101, s. 170-174.

[19] Oğuz İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, 2. Bası, İstanbul: Kutulmuş Matbaası, 1970, s. 241-246.

IV. Azınlık Haklarının Sınıflandırılması

A. Olumlu – Olumsuz Azınlık Hakları

Olumlu azınlık hakları, çoğunluk iradesine aykırı dahi olsa, çoğunluğun iradesine üstün gelerek, azınlığın irade beyanın haklı bir talep ve/veya dava şeklinde kullanması ile ortaklığın görüşü ve iradesi olarak belirmesi sonucunu doğuran haklardır. Yani, azınlığın kanun tarafından tanınan bir konuda, istemde bulunmasına olanak veren haklardır (TTK. m. 336 b.5, 359).

Olumsuz azınlık hakları, genel kurulda belirli bir yeter sayı sağlanmasının aranmasına rağmen azınlığın olumsuz oy kullanarak kararın alınmasına engel olduğu hallerdir. Olumsuz azınlık hakları ile azınlık, bir takım engellemeleri ve menfi davranışları ile şirket üzerinde ağırlığını daha fazla hissettirecektir.

Çalışmamızda, olumlu ve olumsuz azınlık hakları şeklinde yapılan tasnif esas alınacaktır.

B. Genel Kurul Sırasında – Genel Kurul Dışında Kullanılan Azınlık Hakları[20]

Genel kurul sırasında kullanılan azınlık hakları TTK. m.341, 348, 370'de düzenlenmiştir. TTK. m. 341, genel kurulun, yönetim ve denetim kurulu ile müdürler aleyhine sorumluluk davası açılmasına gerek görmemesine rağmen azınlığın dava açılması yönünde oy kullanması halinde sorumluluk davası açılacağını

[20] DURAL, s.181-183. DURAL, bu makalesinde azınlık haklarını "genel kurul sırasında kullanılan azınlık hakları" ve "genel kurul dışında kullanılan azınlık hakları" şeklinde bir ayrıma tabi tutarak incelemenin daha doğru olacağını savunmuştur.

düzenlemektedir. Genel kurul sırasında kullanılabilecek bir diğer azınlık hakkı TTK. m.348'de düzenlenen, azınlığın genel kuruldan özel denetçi tayinini isteme hakkıdır. Son olarak TTK. m.377'deki azınlığın bilanço görüşmelerinin 1 ay sonraya bırakılmasını isteme hakkı da genel kurul sırasında kullanılan bir azınlık hakkıdır.

Genel kurul dışında kullanılan azınlık hakları[21] TTK. m. 356, 366 ve 367'de düzenlenmiştir. TTK. m.356'da azınlığa, yönetim kurulu ve müdürler aleyhine denetçilere başvurma hakkı tanınmıştır. TTK. m. 366'da yönetim kurulundan genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise gündeme madde eklenmesini isteme hakkı düzenlenmiştir. Yönetim kurulu bu talebi yerine getirmediği takdirde, azınlığın mahkemeye başvurma hakkı TTK. m. 367'de düzenlenmiştir.

HELVACI, olumsuz azınlık hakkı olarak nitelendirilen TTK m. 310'da ve ağırlaştırılmış yeter sayıların öngörüldüğü hallerde, teknik anlamda bir azınlık hakkının söz konusu olmadığını, zira genel kurul toplantısına katılma ve oy kullanma haklarından bağımsız olarak tanınmış ve azınlık haklarının temel niteliği olan talep hakkı mertebesine ulaşmış bir durumun söz konusu olmadığını belirtmiştir. [22] TTK. m. 310'da azınlığa tanınan hakkın düzenleme haklarının alt grubu olan yönetim hakkı olarak ortaya çıktığını savunmuştur.[23] Böylece olumlu-olumsuz azınlık hakları şeklinde yapılan tasnifi değil genel kurul sırasında-genel kurul dışında kullanılan azınlık hakları tasnifi esas almıştır.

V. Azınlık Haklarının Özellikleri

Azınlık hakları emredici hukuk kuralları ile düzenlenmiş ve korunmaktadırlar. Dolayısıyla azınlık haklarının aksi kararlaştırılamaz, kararlaştırılsa da bir hüküm ifade etmez. Örneğin; azınlığın bilanço görüşmelerinin ertelenmesini

[21] Azınlığa tanınan bu haklar azınlık tarafından yönetim ve denetim kuruluna yöneltilerek kullanılırlar.
[22] HELVACI, Azınlık Hakları, s. 300.
[23] HELVACI, Azınlık Haklarının Niteliği ve Tanımı, s. 304.

isteme hakkı, pay sahiplerinin oybirliği ile de olsa değiştirilemez.

Azınlık haklarının kabul edilmesiyle anonim şirketlerde çoğunluk ilkesinin mutlak bir ilke olması sona ermiş ve çoğunluk pay sahiplerinin iradelerinin sınırlanabileceği kabul edilmiştir. Böylece, azınlık hakları anonim şirkette, azınlık ve çoğunluk pay sahipleri arasında bir denge kurma işlevi edinmiştir.[24]

Azınlık hakları, azınlığın tek yanlı irade açıklamaları ile kullanılan ve kural olarak genel kurulun onayına bağlı bulunmayan haklardır.

Gerek olumlu gerekse de olumsuz azınlık hakları, anonim şirkete karşı bazı hallerde, bir karar şeklinde genel kurulda kullanılır,[25] bazı hallerde ise şirketin yetkili organlarına ya da mahkemeye başvurarak kullanılırlar.[26]

Azınlık hakları kullanılırken belirli bir grubun aynı yönde hareket etmesi gerekir; tek kişi de kanunen aranan asgari oranı temsil ediyorsa, onun iradesi azınlık hakkının kullanılabilmesi için yeterlidir.[27]

Azınlık hakları hakkın kötüye kullanılması denetimine tabidir.[28]

Bir azınlık hakkının kullanılması bir başka azınlık hakkının kullanılması şartına bağlanamaz.[29]

---

[24] GÜÇLÜ, s. 10.
[25] Bilanço görüşmelerinin ertelenmesini talep hakkı ile şirket adına yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler aleyhine sorumluluk davası açılmasını talep hakkı, gibi.
[26] Ayrıca, azınlık haklarının; genel kurul sırasında kullanılan azınlık hakları (TTK. m. 341, TTK. m. 348, TTK. m. 377) ve genel kurul dışında kullanılan azınlık hakları (TTK. m. 356, TTK. m. 366, TTK. m. 367) şeklinde sınıflandırıldığı da görülmektedir. Bkz. H. Ali DURAL, "Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi", Prof. Dr. Erdoğan MOROĞLU'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Tıpkı Baskı, İstanbul, 2001, s. 181-182.
[27] SUMER, s. 11.
[28] HELVACI, Azınlık Hakları, s. 309.

TTK'da düzenlenen azınlık hakları bağımsız birer talep hakkı niteliğindedir. Bu haklar başka bir asıl hakka bağlı ve onun bir unsuru değildirler; tek başlarına bir anlam ifade etmektedirler. Azınlık haklarının bu niteliği her bir azınlık hakkının doktrin tarafından örneğin, genel kurulu toplantıya çağırma talep hakkı, özel denetçi tayinini talep hakkı, yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılmasını talep hakkı gibi adlandırmalardan da anlaşılmaktadır.[30]

VI. Azınlık Haklarının Benzer Haklardan Farkları

A. Azınlık Haklarının Bireysel Haklardan Farkı

Bireysel haklar, ortaklık sıfatından doğan haklardır. Kullanılmaları azınlığın veya çoğunluğun sağlanması şartına bağlanmamıştır. Kanun koyucu bireysel hakların ortaklar açısından taşıdığı önemi göz önünde tutarak, bunların kullanılması için başkaca şart aramamıştır.[31]

Bireysel haklar arasında, genel kurul toplantılarına katılmak ve genel kurulda oy kullanmak hakkı (TTK. m. 368 ve 373), genel kurul kararları aleyhine iptal davası açmak hakkı (TTK. m. 381), tasfiye payına katılmak hakkı (TTK. m. 477), yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler aleyhine sorumluluk davası açmak hakkı, rüçhan hakkı (TTK. m. 394), bilgi alma hakkı, gibi hakları sayabiliriz.

Bireysel hakları kullanabilmek için tek bir paya sahip olmak yeterlidir. Kanun koyucu, kullanılmaları için belirli bir oran şartı aramamıştır. Oysa azınlık haklarının kullanılabilmeleri için kanun belirli bir oran aramıştır. Bu oran Türk

---

[29] Ömer TEOMAN, "Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TTK. m. 377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi", Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-, C. II, 1982-2001, Makale 53, (Tartışmalar), 1. Baskı, Beta Yayınevi : İstanbul, 2001, s. 147.
[30] DURAL, s. 184.
[31] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 408.

Ticaret Kanunu'na göre esas sermayenin onda biri, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre ödenmiş sermayenin yirmide biridir. Dolayısıyla, azınlık hakları belirli bir gruba tanınan haklardır. Böylece, bu oranı temsil eden payların tümü bir kişinin elinde olması ve bu kişinin tek başına azınlık olarak hareket edip hakkını kullanması, bireysel bir hakkı kullandığı anlamına gelmez[32].

Mesela, bireysel haklar arasında yer alan genel kurul kararları aleyhine iptal davası açma hakkını pay sahibi tek başına kullanabildiği halde azınlık haklarından olan sulh ve ibraya engel olma hakkının kullanılmasında, esas sermayenin onda birine sahip olma şartı aranmaktadır.[33]

B. Azınlık Haklarının Müktesep Haklardan Farkı

"Müktesep haklar" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 385. maddesinde;

"Aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde umumi heyet aşağıdaki maddelerde bildirilen şartlar dairesinde esas mukavelenin bütün hükümlerini değiştirebilir. Şu kadar ki, münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz.

Müktesep haklar kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak,ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır."

Müktesep haklar, pay sahibinin "rızası olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamayan", yani değiştirilemeyen haklar olarak adlandırılır. Bu tanımın kaynağı 1991 değişikliği ile kaldırılan İsviçre Borçlar Kanununun 646. maddesidir. Söz

[32] GÜÇLÜ, s. 9.
[33] SUMER, s. 13.

konusu haklar GK. ve YK. kararlarına tabi değildir, yani anonim şirket organları, sahibinin rızası olmadıkça bu hakları değiştiren ve etkileyen kararlar alamazlar.[34] Bu haklar, özellikle üyelik, oy kullanma, iptal davası açmak ve tasfiye sonucuna katılmak gibi genel kurul toplantılarına katılma hakkından doğan haklardır.

Azınlık hakları ile müktesep hakların aralarındaki en önemli fark, müktesep haklarda "sahibinin rızası ile" değişiklik yapılabildiği halde azınlık haklarında hak sahibinin rızası olsa dahi değişiklik yapılamamasıdır.[35]

Kaynağı olan İsviçre de bile ellibeş yıllık bir uygulamadan sonra kanundan çıkarılmış olan müktesep hak kavramının, tasarıda muhafaza edilmesi bugüne kadar ki yanlış yorum ve uygulamaları (özellikle mutlak müktesep hak- nisbi müktesep hak ayrımının) devam etmesinden başka bir sonuç vermeyecektir.[36]

C. Azınlık Haklarının İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklardan Farkı

"İmtiyazlı Hisse Senetleri" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 401. maddesinde;

"Esas mukavele ile bazı nev'i hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması vesair hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir."

"İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 389. maddesinde;

"Umumi heyetçe esas mukavelenin değiştirilmesine dair verilen karar imtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını ihlal edecek mahiyette ise bu karar, adı

[34] TEKİNALP (POROY / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 468. Ayrıca, müktesep hak türleri için bkz. s. 469,470.
[35] SUMER, s. 15.
[36] MOROĞLU, Tasarının Değerlendirilmesi, s. 15.

geçen pay sahiplerinin yapacakları hususi bir toplantıda verecekleri diğer bir kararla tasdik olunmadıkça, infaz edilemez. Bu heyeti idare meclisi veya murakıplar toplantıya çağırmaya mecburdur. Heyet azasından herhangi birisi de çağırabilir. Bu hususi toplantıda müzakere ve karar nisabı, 388 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümlerine tabidir."

Anonim şirketler hukukunda imtiyaz, "herhalde anasözleşmede yer alması zorunlu bir hükümle öngörülen, paya bağlı olan, sermayeye katılma oranına göre üstünlük olarak nitelendirilebilen ve özel korumadan yararlanan pay sahipliği hakları" olarak tanımlanabilir.

Anasözleşmede, imtiyazın sadece öngörülmüş olması yetmez. İmtiyazın konusu, kar veya tasfiye payının dağıtılmasında tanınmış ise bu payların imtiyaza hangi sırada ve hangi oranda hak kazandıkları da belirtilmelidir. Ayrıca, TTK. tanınacak imtiyazı sınırlandırmamıştır.[37]

Sermayenin tümünü temsil eden pay sahipleri kabul etse de, sadece genel kurul kararı ile imtiyaz oluşturulamaz. İmtiyaz, kara, tasfiye artığına farklı katılma ve oy kullanma gibi konularda verilebilir.[38]

Üstün hak olarak tanınan imtiyaz, TTK.'nın 385. maddesi anlamında müktesep hak olmadığı gibi, azınlık haklarından da farklıdır. İmtiyaz hakları öncelikle tanındığı yer bakımından azınlık haklarından farklıdır. Azınlık haklarının kaynağı kanundur, ancak anasözleşme ile de bazı azınlık haklarının tanınabilir. İmtiyaz ise, TTK.'nın 300. maddesi çerçevesinde, anasözleşmeye hüküm konmak suretiyle yaratılabilmektedir. İmtiyaz tanınabilmesi için gerekli şart, ana sözleşmede öngörülmüş olmasıdır. Kayıtlı sermaye sistemini kabul eden anonim şirketlerde ise, SerPK.'nın 12. maddesine göre, yönetim kurulunun imtiyazlı pay senedi

[37] TEKİNALP (POROY / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 434, 435.
[38] SUMER, s. 16.

çıkarabilmesi için anasözleşme ile buna yetkili kılınmış olması gereklidir.[39]

"Şartlar" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 391. maddesinde;

"*Esas sermayeye karşılık olan hisse senetlerinin bedelleri tamamen ödenmedikçe, umumi heyet yeni hisse senetleri çıkarmak suretiyle sermayenin artırılmasına karar veremez. Muhtelif imtiyazları haiz mütaaddit nevi hisse senedi sahipleri mevcut olduğu takdirde, umumi heyetin kararından ayrı olarak adı geçen nevilerden her birine ait hisse senedi sahiplerinin de hususi bir toplantı yaparak karar vermeleri şarttır. 389 uncu maddenin iki ve üçüncü cümlesi hükümleri bu toplantılar hakkında da tatbik olunur*."

TTK. m. 391 imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararının onanması ile ilgilidir ve ana sermayenin artırılması halinde uygulanır. TTK. m. 389 ve 391 arasındaki fark genel kurulun aldığı sermaye artırımı kararının imtiyazlı pay sahiplerinin "haklarını ihlal edecek mahiyette" olması şartının TTK. m. 391'de aranmamış olmasıdır. Bir diğer fark da TTK. m.391'de imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararının gerekliliğinin belirtilmesi fakat genel kurul kararının "infaz"ından söz edilmemiş olmasıdır.[40]

VII. Azınlık Haklarına Dair Anasözleşme Hükümleri

A. Azınlık Oranının Değiştirilip Değiştirilemeyeceği Açısından

TTK.'nın ilgili hükümlerinde, azınlık haklarını kullanacak kişi veya kişilerin, esas sermayenin onda birini temsil etmeleri gereğinden söz edilmiştir. Azınlık

[39] GÜÇLÜ, s. 9.
[40] TEKİNALP (POROY / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 443.

oranının anasözleşme ile değiştirilip değiştirilemeyeceği, yani ana sözleşme ile daha düşük bir orana çekilmesinin mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

Azınlık haklarını düzenleyen hükümlerden TTK. m. 366'da, "şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paylara sahip olan kimseler"e genel kurulu toplantıya çağrı ve gündeme madde eklettirme hakkı tanınmış, "bu talep hakkını haiz kimselerin sahip olmaları gereken payların miktarı, esas mukavele ile daha az bir miktara indirilebilir" denilmek suretiyle bu oranın ana sözleşmede daha aşağı bir miktara indirilebilmesine açıkça olanak tanınmıştır.

TTK.'nın azınlık haklarına ilişkin diğer maddelerinde ise sabit bir şekilde onda bir oranında pay sahibinden söz edilmiştir.

Doktrinde bir grup yazar; 1/10 oranının esas sözleşmeyle azaltılabileceğini, ancak tüm azınlık hakları yönünden TTK.'daki yüzde onluk oranın arttırılamaması gerektiğini savunmaktadırlar.[41] Gerekçe olarak da, TTK. m. 366'nın 2. cümlesindeki hüküm diğer azınlık haklarında da kıyasen uygulanabileceğini, aksi takdirde kanun hükmünün sözüne fazlaca bağlı bir yorum yapılmış olacağını; üstelik bu sonucun, ana sözleşmede yeni azınlık hakları tanınabileceğinin kabul edilmesi ile çok açık bir çelişki oluşturacağını ileri sürmektedirler. Zira, esas sermayenin yüzde kırkı veya onda ikisinin azınlık haklarından yararlandırılması yönünde ana sözleşmeye hüküm konulamaz. Çünkü azınlık haklarını düzenleyen kanun hükümleri emredici olup, azınlığa sağlanan asgari korumanın sınırlarını gösterir.

İMREGÜN ise; 1/10 oranının azaltılamayacağı yönünde görüşünü savunur, gerekçe olarak da, TTK. m. 366'nın ikinci cümlesindeki "Bu talep hakkını haiz kimselerin sahip olmaları gereken payların miktarı, esas mukavele ile daha az bir miktara indirilebilir." ibaresinden hareketle bu hükmün sadece TK m 366'da

[41] DOMANİÇ, s. 814; BAHTİYAR, s.171; TEOMAN, Makalelerim II, Makale 53, s. 129; KENDİGELEN, s. 300.

öngörüldüğünü, istisnai bir nitelik taşıdığını, dolayısıyla diğer azınlık haklarında uygulanmasının söz konusu olmayacağını belirtmiştir.[42]

Kanaatimizce, azınlık haklarını düzenleyen maddelerde açıkça bir yasak getirilmemiş olması nedeniyle, TTK. m. 366 hükmü kıyasen diğer azınlık haklarına uygulanabilmelidir. Ancak azınlık oranının değiştirilmesi sadece oranın azaltılması şeklinde mümkün olabilmelidir; zira aksi kullanılmalarını güçleştireceğinden, azınlık haklarının konuluş amacına ters düşecektir.

B. Yeni Azınlık Hakları Yaratılıp Yaratılamayacağı Açısından

Ana sözleşme ile yeni azınlık hakları yaratılıp yaratılamayacağı konularına değinmek gerekirse;

Doktrinde; Türk Ticaret Kanununun azınlık hakkı olarak düzenlemediği bazı hakların ana sözleşmede azınlık hakkı olarak tanınmasına da bir engel olmadığı savunulmaktadır.[43] Örneğin, sözleşme serbestisi kuralları içinde, bir anonim şirket esas sözleşmesi hazırlanırken, anonim şirket içinde belirli bir gruba haklı nedenle fesih davası açma hakkı tanıyabilme[44], belirsiz süreli ortaklıklarda bir nedene bağlı olmaksızın mahkemeye başvurarak fesih isteyebilme, ortaklık defterlerini ve hesaplarını doğrudan doğruya ve her zaman denetleyebilme, yönetim ve denetim kurullarına aday önerme gibi haklar tanınabilir.

MOROĞLU, *azınlık hakkı çeşidi olarak haklı nedenle fesih hakkının tanınıp tanınamayacağı konusunda;* "Esas sermayenin topluca 1/20'si tutarında paylara sahip kimseler veya temsilcileri, egemen pay sahiplerinin ortaklığı ve diğer pay

[42] İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s. 245.
[43] BAHTİYAR, s. 174; Oğuz İMREGÜN, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Arasında Genel Kurul Kararlarından Doğan Menfaat İhlalleri ve Bunların Telif Çareleri, İstanbul, 1962, s. 81-82. MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih", Makaleler I, s. 102.
[44] SUMER, s. 88.

sahiplerini sömürmeleri halinde, kanun veya anasözleşme ile tanınmış olan diğer olanakların etkisiz kalması ya da etkisiz kalacağının anlaşılması şartıyla, ortaklığın feshini mahkemeden isteyebilir."şeklinde bir hükmün anonim şirketlerin feshini düzenleyen hükümler arasında yer alması gerektiğini belirtmektedir.[45]

KENDİGELEN, *azınlık haklarında imtiyaz konusunda;* kanunen öngörülmeyen ancak anasözleşme ile azınlık yararına kabul edilen azınlık haklarının, her hangi bir grup ayrımı yapılmadığı olasılıklarda tek başına imtiyaz olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığını, zira ortada imtiyazlık olarak kabul edilecek bağımsız bir pay grubunun bulunmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde, sözleşmeye dayalı azınlık haklarının sadece bir grup yararına tanınması ya da özellikle kanuni veya sözleşmesel azınlık haklarının kullanılabilmesi bakımından farklı pay grupları için farklı oranların öngörülmesini de imtiyaz olarak kabul etmemiştir. Bu açıdan, gerçekte genel kurulun karar alma yetersayısı ile ilgili olan düzenlemelerin sadece bir pay grubu yararına öngörülmesinin, giderek belirli bir pay grubuna veto hakkı tanınmasının imtiyaz olarak kabul edilmesinin de mümkün olmadığını belirtmiştir.[46]

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 13.06.1984 tarihli bir kararının[47] karşı oy yazısında;

"İsviçre BK.nun 708/4. maddesinde "hukuki durumları değişik birkaç hissedar grubu mevcut ise, ana sözleşme her bir gruba yönetim kuruluna en az bir temsilci seçmek olanağını sağlar" ve 708/5. maddesinde de, "azınlık haklarını" veya bazı grup paydaşları korumak amacıyla ana sözleşmeler yönetim kurulu üyelerinin seçimi hususunda değişik hükümler ihtiva edebilir" denilmektedir. Böylece, azınlık teşkil eden tüzel kişi ortaklardan teşekkül eden bir, anonim şirkette, bu azınlık tüzel kişilerine yönetim kurulu üyesi

[45] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih", Makaleler I, s. 102.
[46] KENDİGELEN, s. 300.
[47] Yargıtay HGK. 13.06.1984T., 1984/11-306 E., 1984/700K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

seçmek ve icabında değiştirmek imkanı tanınabilir ve bu konuda ana sözleşmeye hüküm konulabilir.

TTK.'nun 316. maddesi dikkatli incelenecek olursa bu maddenin, azil hakkının sadece ve sadece genel kurula ait olduğuna ilişkin bir hüküm taşımadığı anlaşılmaktadır. Bu madde yalnız, ana sözleşme ile (veya başka grup yahut organlarca) seçilmiş olsalar dahi genel kurulun bu üyeleri azletme hakkının varlığına ve bu hakkın onun elinden alınamayacağına işaret etmektedir."

Kanaatimizce, anasözleşmede yer verilerek sair azınlık hakkı çeşitlerinin oluşturulmasında hukuki bir engel bulunmamaktadır. Çünkü, bu konuda kanunda yasak getiren bir düzenleme bulunmamaktadır.

VIII. Azınlık Haklarına Uyulmamasının Yaptırımı

A. Olumsuz Azınlık Haklarına Uyulmamasının Yaptırımı

Olumsuz azınlık haklarına uyulmamasının yaptırımı konusunda, Ticaret Kanunu'muzda açık bir hüküm yoktur. Toplantı ve karar nisaplarına uyulmaksızın alınmış olan kararların, kanunun emredici hükümlerine aykırı olmak itibariyle TTK. m. 361 ve 381'deki "iptal edilebilme müeyyidesi" ile karşılandığı görüşü savunulmaktadır[48]. Bu görüş Yargıtay'ın 11. Hukuk Dairesi tarafından da benimsenmiş bulunmaktadır. Ancak bazı yazarlar ise toplantı ve karar nisaplarına uyulmaksızın alınmış olan kararların yoklukla sakatlanacağı görüşündedirler[49].

[48] Erdoğan MOROĞLU, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 4. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2004, s. 170; DURAL, s. 190; BAHTİYAR, s. 110.
[49] İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s. 243.

B. Olumlu Azınlık Haklarına Uyulmamasının Yaptırımı

Olumlu azınlık hakları ortaklık iradesi gibi sonuç doğurduğundan, ortaklığı ve ortaklık yöneticilerini bağlar. Denetçiler de bunlara uyulmasını temin ve buna nezaret etmelidirler. Bu nedenle, ortaklık yetkilileri tarafından bu taleplerin yerine getirilmesi gerekir. Bunlar yerine getirilmez veya bunlara uyulmazsa, yöneticiler ve denetçiler görevlerini yapmamış ve bu nedenle de sorumlu olurlar (TTK. m. 336, m. 359).

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE

OLUMSUZ AZINLIK HAKLARI

Olumsuz azınlık hakları, genel kurulda belirli bir yeter sayı sağlanmasının aranmasına rağmen azınlığın olumsuz oy kullanarak kararın alınmasına engel olduğu hallerdir. Olumsuz azınlık hakları ile azınlığın şirket politikasına hakimiyeti ve çoğunluğun yetkilerinin ortadan kaldırılması amaçlanmamaktadır. Bu hakların verilmesinde, azınlığın bir takım engellemeleri ve menfi davranışları ile şirket üzerinde ağırlığını daha fazla hissettirmesi amaçlanmaktadır.[50]

Olumsuz azınlık hakları başlığı altında sulh ve ibraya engel olma ve ağırlaştırılmış çoğunluk hallerinin varlığı incelenecektir.

I. Sulh ve İbraya Engel Olma

"İbra" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 310. maddesinde;

"*Kurucuların ve idare meclisi azalarının ve murakıpların, …… tabi oldukları mesuliyetler, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra suretiyle ıskat edilemez. Bu müddetin geçmesinden sonra sulh ve ibra ancak umumi heyetin tasdikiyle tamam olur. Bununla beraber esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın tasdikine muhalif iseler, sulh ve ibra umumi heyetçe tasdik olunamaz."*[51]

Genel kurulun şekli bir irade açıklaması niteliğindeki ibra kararı ile anonim şirket organların belirli bir dönemdeki işlemleri onaylanmaktadır. İşlemlerin

---

[50] GÜÇLÜ, s. 10.

[51] SerPK. m. 11/VIII'de azınlık oranı zikredilirken atıf yapılan TTK. maddeleri arasında TTK. m. 310 bulunmamaktadır.

onaylanması ile bu işlemlerin hukuka ve işin gereğine uygun olduğu, bu işlemler nedeniyle söz konusu olan organların sorumlu tutulmayacağı ve bu işlemlerden dolayı şirketin tarafından hiçbir alacağın ileri sürülmeyeceği kabul edilmiş olmaktadır. Geçerli bir ibra kararı ile anonim şirket tarafından açılacak sorumluluk davaları engellenmiş olmaktadır. İbra kararı için, özel bir toplantı ve karar yetersayısı öngörülmemiş olduğundan, bu konuda TTK. 372 ve 378. maddeleri[52] uygulanmaktadır. Kuruluştan dolayı sorumlu olanların genel kurul toplantısında ibra edilmemeleri durumunda ise, bu kişiler aleyhine şirket namına sorumluluk davası açılabilecektir. Ancak durum sorumluluk davası açılmasını otomatik olarak doğurmaz; yani kesin olarak şirket namına dava yoluna gidileceği anlamını taşımaz.

Türk Ticaret Kanunu'nun 310. maddesi, şirket kurucularıyla, ilk yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin kuruluştan dolayı sorumluluklarının şirketin tescil tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yolu ile ortadan kaldırılamayacağı hükmünü taşımaktadır. Bu müddetin geçmesinden sonra sulh ve ibra ancak genel kurulun tasdiki ile tamam olabilmektedir. Buna rağmen esas sermayenin onda birine sahip pay sahipleri (azınlık) sözü edilen konulara muhalif iseler sulh ve ibra genel kurul tarafından tasdik olunamaz. Bu itibarla, kuruluştan itibaren geçecek olan dört yıllık sürenin sonunda, şirket kurucularının, ilk yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin ibra olunabilmeleri, ibra görüşmelerinin yapılacağı genel kurulda, azınlığın olumsuz oy kullanmaması şartına bağlanmıştır.

---

[52] III - NİSAP:

Madde 372 - Umumi heyetler bu kanunda veya esas mukavelede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin huzuru ile toplanırlar. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler. İkinci toplantıda hazır bulunan pay sahipleri, temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun, müzakere yapmaya ve karar vermeye salahiyetlidirler.

III - MUTEBERLİK ŞARTLARI:

Madde 378 - Kararlar, mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

Kararların muteber olması için zabıtların 297 nci maddede gösterilen esaslar dairesinde tutulması şarttır. Toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcilerinin ad ve soyadlarını gösteren 376 ncı maddedeki cetvel ile toplantıya davetin usulü dairesinde cereyan ettiğini ispat eden vesikalar zapta bağlanır. Adı geçen vesikaların münderecatı zabıtta açıklandığı takdirde bunların ayrıca bağlanmasına lüzum yoktur. İdare meclisi bu zaptın noterce tasdikli bir suretini derhal ticaret sicili dairesine vermekle beraber bu zabıt münderecatından tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir.

Görüldüğü gibi kanun koyucu bu hükümle esas sermayenin 1/10'una sahip olan azınlığa olumsuz oy kullanmak suretiyle sulh ve ibraya engel olma imkanı tanımıştır. Esas sermayenin onda dokuzuna sahip pay sahipleri sulh ve ibra lehine oy kullanmış olsalar bile sermayenin 1/10'una sahip olan azınlık olumsuz oy kullanarak sulh ve ibraya engel olabilir. Burada nitelikli bir çoğunluk söz konusudur.[53]

Kanunun bu açık hükmü karşısında, azınlık, kurucuları, ilk yönetim kurulu üyelerini ve denetçileri şirketin kuruluşundan dolayı mesul tutuyorsa ve bu nedenle sulh ve ibraya karşı ise genel kurul tarafından ibra tasdik edilemez. Azınlığın aleyhte oy kullanmasına rağmen ibra kararı alınır ise, elbette ki, TTK. m. 361 ve 381 hükümleri gereğince, o genel kurul kararının iptali istenebilecektir.[54]

Ortaklığın kuruluşu sırasında ortaya çıkan zararlar bakımından gerek genel kurula karşı, gerekse kuruluştan sorumlu bulunan kurucu, ilk yönetim kurulu üyesi ve denetçilere karşı konulan bu hüküm emredici nitelikte olduğundan daraltılamaz.[55] İbrayı engellemek için esas sermayenin yüzde onunu temsil eden azınlığın sadece çekimser kalmaları yeterli olmayıp, açıkça aleyhte oy vermeleri gerekir.[56]

Tasarı, bu maddenin başlığını, "Kuruluş ve Sermaye Arttırımında İbra" olarak değiştirmiş, 310. madde hükmünü tekrar etmiş ancak, azlık kavramını halka açık olan (esas sermayenin beşte birini temsil eden pay sahipleri) ve olmayan şirketlerde (esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri) farklı oranlarda tanımlamıştır (Tasarı m. 559).

---

[53] DURAL, s. 185.
[54] Erdoğan MOROĞLU, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 4. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2004, s. 170; DURAL, s. 190; BAHTİYAR, s. 110.
[55] DOMANİÇ, s. 410.
[56] SUMER, s. 22; İMREGÜN, Menfaat İhlalleri, s. 54.

Doktrinde, TTK. m. 310 ile, azınlığa olumsuz oy kullanmak suretiyle genel kurulda bir kararın oluşmasına engel olma imkânını veren olumsuz bir azınlık hakkı düzenlendiği görüşü ağırlıktadır.[57]

HELVACI ise, TTK m. 310'da teknik anlamda bir azınlık hakkının söz konusu olmadığını, zira bu durumda bir talep hakkından bahsedilemeyeceğini, TTK. m. 310'da azınlığa tanınan hakkın düzenleme haklarının alt grubu olan yönetim hakkı olarak ortaya çıktığını savunmaktadır.[58]

DURAL da, TTK. m. 310'daki hükümde teknik olarak bir azınlık hakkının söz konusu olmadığını, bu hükmün karar yeter sayılarına ilişkin olduğunu savunmaktadır. Gerekçe olarak da, TTK. m. 310'da pay sahibinin bireysel hakkı olan oy kullanma hakkının, maddede belirtilen miktarda sermayeyi temsil eden pay sahipleri tarafından karşıt oy vermek suretiyle kullanılmasının söz konusu olduğunu, Kanun koyucunun buna, sulh ve ibra kararının alınmaması sonucunu bağladığını, bunun ise azınlığı koruma amacını taşıyan fakat teknik anlamda bir azınlık hakkı niteliğini taşımayan, karar yeter sayılarına ilişkin bir düzenleme olduğunu belirtmiştir.[59]

II. Ağırlaştırılmış Çoğunluk Hallerinin Varlığı

Kanun koyucu, şirket ve pay sahiplerinin menfaatleri yönünden genel kurul toplantılarında bazı konularda karar alınabilmesi için ağırlaştırılmış toplantı ve karar yeter sayıları öngörmüş (TTK. m. 388) ve bu yeter sayılar yanında, basit yeter sayıların da ana sözleşme ile daha da ağırlaştırılabileceğini hüküm altına almıştır.[60] Böylece, Kanun, şirket ya da pay sahiplerinin çıkarları yönünden önemli bulduğu birtakım kuralların alınmasında, toplantı ya da karar yeter sayılarının ya da her iki

[57] SUMER, s. 22; İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s. 48; Mahmut BİRSEL, Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları", İmran Öktem'e Armağan, Ankara, 1970, s. 637-638.
[58] HELVACI, Azınlık Haklarının Niteliği ve Tanımı, s. 304.
[59] DURAL, s. 187.
[60] BAHTİYAR, s. 171.

yeter sayıda da nitelikli çoğunluğu öngörmüş veya basit yeter sayıların anasözleşme ile daha da ağırlaştırılabileceğini hüküm altına alarak, azınlığı korumuştur[61].

Anonim şirket genel kurulunda toplantı ve karar nisapları esas sermayeye göre tespit olunmuştur.[62] Kanun koyucu önemli gördüğü bazı konularda kararın niteliğine ve önemine göre, derecesi değişen ağırlaştırılmış çoğunluk aramıştır.[63] Toplantı ve karar yeter sayıları genel kurulun olağan veya olağanüstü olarak toplanmasına göre değil, görüşülecek konuya göre ağırlaştırılmıştır.[64] İlk toplantıda yetersayı sağlanmadığı takdirde, sonraki toplantıda yetersayılar azalmaktadır.[65]

Yargıtay'a göre, genel kurulda belirli bir konuda karar alınabilmesi için kanunda veya esas sözleşmede belirtilen toplantı ve karar yeter sayılarına uyulmadan karar alınması halinde alınan karar yoklukla malüldür.[66]

Doktrinde bir görüş ağırlaştırılmış toplantı ve karar yeter sayılarının öngörülmesini olumsuz azınlık hakkı olarak nitelendirmektedir. Bu görüşe göre ağırlaştırılmış yeter sayıların öngörüldüğü hallerde azınlık, toplantıya katılmayarak veya aleyhte veya çekimser oy kullanarak kararın alınmasına engel olmaktadır. Ağırlaştırılmış çoğunluk hallerinde, kararın alınabilmesi için mutlak çoğunluğa ek olarak belirli miktarda azınlık oyununda karar lehine oy vermesi gerekmektedir. Bu miktarda azınlık, sırf bu davranışı nedeniyle kararın alınmasına engel olabilir.[67]

DURAL ise, ağırlaştırılmış yeter sayıların öngörüldüğü hallerde teknik anlamda bir azınlık hakkının söz konusu olmadığını, ağırlaştırılmış yeter sayıların,

---

[61] Osman KİPER, Uygulamada Ticaret Şirketleri, 3. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 1996, s. 471; DURAL, s. 187.
[62] İbrahim ARSLAN, Şirketler Hukuku Bilgisi, 7. Bası, Konya, 2002, s. 235.
[63] İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s. 241.
[64] SUMER, s. 19
[65] BAHTİYAR, s. 105.
[66] Yargıtay 11. HD. 13.06.1994T., 1994/4926E., 1994/4130K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihad Bankası.
[67] SUMER, s. 18-19; İMREGÜN, Menfaat İhlalleri, s.23-24, BİRSEL, s. 637.

azınlığı korumak amacıyla öngörülmediğini, Kanunun koyucunun amacının önemli kararların alınmasına çok sayıda pay sahibinin katılmasını sağlamak olduğunu, bunun yanında azınlığın dışında çoğunluğun da toplantıya katılmamak veya karar lehine oy kullanmak suretiyle bir kararın alınmasına engel olabileceğini savunmaktadır. Örneğin; ağırlaştırılmış yeter sayılarla karar alınması gerekli olan bir konunun görüşüldüğü genel kurul toplantısına, rahatsızlığı nedeniyle katılamayan ve esas sermayenin %51'ine sahip olan bir pay sahibi yüzünden kararın alınamadığı bir durumda, bu pay sahibinin azınlık hakkını kullandığından bahsedilemez.[68]

HELVACI da, ağırlaştırılmış yeter sayıların öngörüldüğü hallerde azınlığa, genel kurul toplantısına katılma ve oy kullanma haklarından bağımsız olarak tanınmış ve azınlık haklarının temel niteliği olan talep hakkı mertebesine ulaşmış bir durumun söz konusu olmadığını belirtmiştir.[69]

A. Basit Nisap

"Nisap" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 372. maddesinde;

"Umumi heyetler bu kanunda veya esas mukavelede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin huzuruyla toplanırlar. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler. İkinci toplantıda hazır bulunan pay sahipleri, temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun, müzakere yapmaya ve karar vermeye salahiyetlidirler." şeklinde düzenlemiştir.

---

[68] DURAL, s. 189. DURAL, bu makalesinde sonuç olarak, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen ve olumlu azınlık hakları olarak adlandırılan azınlık haklarının hukuki niteliğinin bir talep hakkı olduğu yönündeki görüşe katılmakta olduğunu, bunun sonucunda, olumsuz azınlık hakkı olarak adlandırılan halleri (TTK. m. 310 ve ağırlaştırılmış yeter sayıların düzenlendiği TTK. m.388) incelendiğinde, bu hallerin aslında teknik anlamda bir azınlık hakkı olmadığı, zira bir talep hakkı niteliği taşımadıklarını tespit etmiş bulunduğunu belirtmiştir. Kanaatimizce, talep hakkı niteliğinde olmadığı gerekçesiyle, azınlık hakkı olarak kabul edilmemeleri, söz konusu hakların hizmet ettikleri amacı yok saymak olur ve kabul edilemez.

[69] HELVACI, Azınlık Hakları, s. 300.

Anılan maddeye göre; genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça şirket esas sermayesinin en az dörtte birini temsil eden ortakların veya temsilcilerin bir araya gelmesi suretiyle toplanır. Madde lafzından anlaşılacağı üzere, esas sözleşmeye konulacak hükümle bu nisabın değiştirilmesi mümkündür. Bu nisap ilk toplantıda sağlanamazsa, yapılacak olan ikinci toplantıda, katılanların temsil ettiği sermaye miktarı ne olursa olsun toplantı yapılabilir ve karar alınabilir, yani nisap aranmaz.

Toplantı yetersayısı sağladıktan sonra, karar yetersayısı, mevcut oyların çoğunluğudur (TTK. m. 378/I).

SerPK.'nın 11. maddesinin yedinci fıkrasına göre;

"Halka açık anonim şirketlerin, TTK.'nın 388. maddesinin ikinci[70] ve üçüncü[71] fıkralarında yazılı hususlar için yapılacak genel kurul toplantılarında, ana sözleşmelerinde aksine bir hüküm yoksa, TTK.'nın 372. maddesindeki toplantı nisapları uygulanır."

Söz konusu maddede karar yetersayıları konusunda her hangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca, SerPK. düzenlemesi ile, genel kurul toplantı nisaplarının sağlanamaması sorununa bir çözüm getirilmek istenmişse de, çoğunluk pay sahiplerine, azınlık pay sahiplerinin olmadığı genel kurul toplantısında, onların çıkarlarını daha kolay zedeleyebilme

---

[70] TTK.'nın 388. maddesinin ikinci fıkrasına göre; şirketin konusunun ve türünün değiştirilmesi amacıyla yapılan genel kurul toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. ilk toplantıda sermayenin üçte ikisi temsil edilmediği takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekmektedir.

[71] TTK.'nın 388. maddesinin üçüncü fıkrasına göre ise; ikinci fıkrada yazılı hususlar dışındaki değişiklik için yapılacak genel kurul toplantılarında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekmektedir. İlk toplantıda bu nisap sağlanamadığı takdirde, ikinci toplantıda müzakere yapılabilmek için, şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerin hazır bulunması yeterlidir.

olanağı tanınmış, ayrıca her ne kadar TTK.'da bir azınlık hakkı olarak açıkça zikredilmiş olmasa da, ağırlaştırılmış çoğunluk hallerinin varlığı ile azınlığın menfaatlerini etkileyebilecek olan genel kurul toplantılarına katılmayarak, karar alınmasını engellemesi ve kendi çıkarlarını koruması yolunun önü de tıkanmıştır.

B. Ağırlaştırılmış Nisap[72]

"Toplantı ve Karar Nisabı" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 388. maddesinde[73];

"Şirketin tabiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini arttırmak hususundaki kararlar için, bütün pay sahiplerinin ittifakı şarttır. .

Şirketin mevzuu veya nev'inin değiştirilmesine taalluk eden umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda sermayenin üçte ikisi temsil edilmediği takdirde, idare meclisi, umumi heyeti usulüne uygun olarak ikinci defa toplantıya çağırabilir. İkinci toplantının yapılabilmesi için, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir.

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hususlar dışındaki değişiklikler için yapılacak umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekir. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde, 368 inci maddeye uyulmak suretiyle en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda müzakere yapabilmek için, şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir.

İkinci ve üçüncü fıkralara göre toplanan umumi heyetin kararları mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir." şeklinde düzenlenmiştir.

---

[72] Tasarının 461. maddesinin gerekçesinde; Ağırlaştırılmış nisabın önleyici niteliği ile bir azlık hakkı oluşturduğu belirtilmiştir.

[73] Değişik madde: 16/06/1989 – 4884 S.K./3.m.

Bu maddede kararlar niteliklerine göre üçe ayrılmış ve üç ayrı ağırlaştırılmış nisap öngörülmüştür. Bunlar:

- Şirketin tabiiyetini değiştirmek veya ortakların taahhütlerini arttırmak hususundaki kararlar için bütün ortakların oybirliği[74] şarttır.[75]
- Şirketin konusu veya türünün değiştirilmesi hususundaki kararlar için şirket sermayesinin en az üçte ikisine sahip olan ortakların veya temsilcilerin genel kurul toplantısında hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda bu nisabın sağlanamaması durumunda, yapılacak olan ikinci toplantının nisabı, sermayenin yarısıdır.[76]
- Yukarıdakiler dışındaki esas sözleşme değişiklikleri hususundaki kararlar için esas sermayenin yarısını temsil eden ortakların veya temsilcilerinin genel kurul toplantısında hazır bulunması gerekir. İlk toplantıda bu nisabın sağlanamaması durumunda, yapılacak olan ikinci toplantının nisabı ise üçte ikidir.

Ağırlaştırılmış yetersayı halleri, Türk Ticaret Kanununda bir azınlık hakkı olarak düzenlenmemiş olmasına rağmen, doktrinde azınlık hakkı olarak kabul edilmektedir. Ağırlaştırılmış yetersayıya göre karar almak üzere toplanacak olan bir genel kurula[77], azınlığın katılmaması veyahut katılmasına rağmen çekimser kalması veya olumsuz oy kullanması genel kurul kararın oluşmasına engel olacaktır.

---

[74] Anonim şirketlerde bir karar alınabilmesi için oybirliğinin sağlanması gereken tek hal budur.

[75] Taahhütlerin arttırılması, esas sermayenin arttırılması ile karıştırılmamalıdır. Zira taahhütlerin arttırılması ile kastedilen şirketteki konumu aynı kalmasına rağmen, ortaktan ek yükümlülük talep edilmesidir. Örneğin; anonim şirketin kolektif şirkete dönüştürülmesi (ortakların sınırlı sorumluluğu sınırsız hale getirildiği için) kararı taahhütlerin arttırılması olarak kabul edileceğinden, oybirliği şartı aranacaktır.

[76] Esas sermayenin azaltılmasına ilişkin esas sözleşme değişiklikleri (TTK. m. 396/II), tahvil ihraç edilmesi (TTK. m. 423), şirketin feshine karar verilmesi (TTK. m. 434), şirketin bir kamu tüzel kişisi tarafından devralınması (TTK. m. 454/II) ilişkin kararlar için de aynı nisap aranacaktır.

[77] Kanunda kabul edilen ağırlaştırılmış yetersayı halleri dışında, şirket ana sözleşmesi ile de belirli bazı hususların kabul veya reddedilmesi de ağırlaştırılmış yetersayı şartına bağlanabilir. Bu durumda da, azınlığın o genel kurul toplantısına katılmaması veyahut katılmasına rağmen çekimser kalması veya olumsuz oy kullanması genel kurul kararın oluşmasına engel olacaktır.

1989 yılında maddede yapılan değişiklik sonucu özellikle karar yetersayısı açısından mevcut reylerin "üçte ikisi" değil, çoğunluğu yeterli görüldüğünden (TTK. m. 388/4), olumsuz azınlık haklarının artık sadece toplantı yetersayıları açısından gündeme gelebileceği göz ardı edilmemelidir. Hatta toplantı yetersayılarının da bu değişiklik sırasında hafifletilmesi nedeniyle, yetersayılara ilişkin hükümlerin azınlık açısından eskisine oranla etkili bir koruma sağlamayacağı sonucuna varılabilir.[78]

MOROĞLU'na göre ise, sermaye ve oy çoğunluğunu ellerinde bulunduran pay sahipleri, şirket ilişkilerinde kanunla öngörülmüş olan egemenliklerini şirket genel kurulunda alacakları kararlar ile icra ederler. Ancak, belli konularda karar alınabilmesi kanun veya anasözleşme ile azınlığın da paylarına ve oylarına ihtiyaç gösteren yüksek toplantı ve karar yetersayılarına bağlanmış olur ve/veya azınlığa tanınmış olan haklar nedeniyle, çoğunluk pay sahipleri kadar azınlık ve azınlığı oluşturan pay sahipleri de söz sahibi ve yetkili hale gelir. Bu takdirde çoğunluk pay sahipleri kadar, azınlık ve imtiyazlı pay sahiplerinin de bu hak ve yetkilerini şirket ve çoğunluk pay sahipleri aleyhine kötüye kullanabilmeleri ihtimalinin hesaba katılması gerekir. Sonuç olarak, azınlık ve imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını kötüye kullanmaları halinde, TTK.'da öngörülen iptal davası ile diğer müeyyideler yanında, azınlık ve imtiyazlı pay sahiplerine karşı Borçlar Kanunu'na göre tazminat davası da açılabileceği kuşkusuzdur. Ayrıca bu tazminat talebi hakkının TTK.'da özel bir hükümle düzenlenmesi hukuk güvenliği açısından yararlı olacaktır.[79]

[78] KENDİGELEN, s. 296.
[79] MOROĞLU, Makaleler I (Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması), s.217, 224.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE

OLUMLU AZINLIK HAKLARI

Olumlu azınlık hakları, çoğunluk iradesine aykırı dahi olsa, çoğunluğun iradesine üstün gelerek, azınlığın irade beyanın haklı bir talep ve/veya dava şeklinde kullanması ile ortaklığın görüşü ve iradesi olarak belirmesi sonucunu doğuran haklardır. Yani, azınlığın kanun tarafından tanınan bir konuda, istemde bulunmasına olanak veren haklardır. Bu haklar kullanıldığı takdirde ortaklığı ve organlarını bağlar; buna rağmen azınlık talebi dikkate alınmaz ise, yönetici ve denetçilerin sorumluluğu söz konusu olur (TTK. m. 336 b.5, 359).

Olumlu azınlık hakları başlığı altında; genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde ekletme, sorumluluk davası açılmasını sağlama, özel denetçi atanmasını sağlama, denetçilere şikayette bulunma ve bilanço görüşmelerini erteletme hakları incelenecektir.

I. Genel Kurulu Toplantıya Davet ve Gündeme Madde Ekletme

"Azlık" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 366. maddesinde;

"Şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paylara sahip olan kimselerin gerektirici sebepleri bildiren yazılı talepleri üzerine idare meclisinin, umumi heyeti fevkalade toplantıya davet etmesi veya umumi heyetin zaten toplanması mukarrer ise müzakeresini istedikleri maddeleri gündeme koyması mecburidir. Bu talep hakkını haiz kimselerin sahip olmaları gereken payların miktarı esas mukavele ile daha az bir miktara indirilebilir."

Ayrıca, "Mahkemenin İzni" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 367. maddesinde;

"Pay sahiplerinin yukarıki maddede yazılı talepleri idare meclisi ve 355 inci madde gereğince murakıplar tarafından nazara alınmadığı takdirde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkeme adı geçen pay sahiplerinin talebi üzerine umumi heyeti toplantıya davete veya istedikleri hususu gündeme koymaya kendilerini salahiyetli kılabilir. Toplantıya davete veya gündeme eklenen hususlara mütaallik ilana, mahkemenin izni yazılmak lazımdır. Mahkemeye müracaat halinde dahi 356 ncı maddenin son fıkrası tatbik olunur."

MOROĞLU; 1/10 hesabında;

- esas sermayenin ve payların itibari değerinin esas alınacağını;
- payların bedellerinin tamamen ödenmiş olup olmadığının önemli olmadığını;
- pay ve pay senetleri üzerinde rehin, vedia, ariyet yahut haciz bulunuyorsa, azınlık hakkının kullanılması hak ve yetkisinin pay sahibine ait olacağını, pay ve pay senetleri üzerinde intifa hakkı varsa, azınlık hakkını kullanma yetkisinin intifa hakkı sahibine ait olacağını;
- azınlık payları ve pay senetleri için mahkeme kararı ile bir kayyım tayin edilmiş ve hisseler ona tevdi edilmişse azınlık haklarının kayyım tarafından kullanılmasının gerektiğini;
- pay ve pay senedinin birden çok maliki veya intifa hakkı sahibi varsa, pay veya pay senedi şirkete karşı bölünemeyeceğinden, azınlık hakkının da birlikte veya müşterek mümessil aracılığı ile kullanılabileceğini, belirtmiştir.[80]

Tasarının "Azlık" madde başlıklı 411. maddesinde;

"Sermayenin en az onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini oluşturan paysahipleri, yönetim kurulundan, yazılı olarak gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise,

[80] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", Makaleler I, s. 226.

karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler. Esas sözleşmeyle, çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip paysahiplerine tanınabilir.

Gündeme madde konulması istemi, çağrı ilânının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanmasına ilişkin ilân ücretinin yatırılması tarihinden önce yönetim kuruluna ulaşmış olmalıdır.

Çağrı ve gündeme madde konulması istemi noter aracılığıyla yapılır.[81]

Yönetim kurulu çağrıyı kabul ettiği takdirde, genel kurul en geç kırkbeş gün[82] içinde yapılacak şekilde toplantıya çağrılır; aksi hâlde çağrı istem sahiplerince yapılır."

Tasarı gerekçesinde de belirtildiği gibi, TTK.'nın 366. maddesi madde başlığı aynı tutularak, değişikliklerle tekrar edilmiştir. Değişiklikler;

- azlık kavramının halka açık olan ve olmayan şirketlerde farklı yüzdelerle tanımlanması,
- azlığın genel kurulun toplanması veya genel kurul zaten toplanacak ise gündeme madde eklenmesini istemesi için gerektirici sebepleri bildiren yazılı taleplerinin yanı sıra gündemi de bildirmeleri şartının aranması,
- "İlan ücretinin yatırılması tarihi"nin getirilmesi,
- çağrı ve gündeme madde konulması talebinin noter aracılığıyla yapılması zorunluluğunun getirilmesi,

---

[81] Madde gerekçesinde, talebin noter aracılığı ile yapılması şartının getirilmesinin sebebi olarak; uygulamada çağrı için yönetim kuruluna başvurulup başvurulmadığının ve başvuru tarihinin sorun yaratmakta olduğu, çünkü mahkemenin izin verebilmesi için yönetim kuruluna başvuru yolunun tüketilmiş olması gerektiği, ayrıca yönetim kurulunun cevap vermekte gecikmiş olmasının da mahkemenin izni bakımından önem taşıdığı belirtilmiştir.

[82]Madde gerekçesinde, uygulamada, yönetim kurulu istemi kabul etse de, toplantının aylar sonra yapıldığı, toplantıdan beklenen yararın elde edilemez hâle geldiği belirtilmiştir. 45 günlük sürenin başlangıcının, yönetim kurulunun karar tarihi olduğu, çağrının kabul edildiği makul bir süre içinde talep sahiplerine bildirilmemişse talep sahiplerinin çağrı haklarının doğduğunun kabulü gerektiği, yönetim kurulunun toplanması ve bildirim dikkate alındığında bildirimin on-oniki gün içinde talep sahiplerine ulaşmış olmasının icap ettiği, belirtilmiştir.

- toplantının kabul tarihinden itibaren kırkbeş günde yapılması zorunluluğunun getirilmesi, aksi halde çağrının talep sahiplerince yapılacağının hükme bağlanmasıdır. Böylece, azlığın talebinin YK. tarafından yerine getirilmemesi durumunda mahkemeye başvurup karar almasına gerek kalmadan, genel kurulu toplantıya çağırabilmesine imkan sağlanmıştır.

Tasarının "Mahkemenin İzni" madde başlıklı 412. maddesinde;

"Paysahiplerinin çağrı veya gündeme madde konulmasına ilişkin istemleri yönetim kurulu tarafından reddedildiği veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmediği takdirde, aynı paysahiplerinin başvurusu üzerine, genel kurulun toplantıya çağrılmasına şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi karar verebilir. Mahkeme toplantıya gerek görürse, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atar. Kararında, kayyımın, görevlerini ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkilerini gösterir. Zorunluluk olmadıkça mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak karar verir. Karar kesindir."

Tasarı gerekçesinde de belirtildiği gibi, TTK.'nın 367. maddesi, dört değişiklikle madde başlığı da aynı tutularak devam ettirilmiştir. Değişiklikler;

- Talebe yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmediği takdirde azlık mahkemeye başvurur.
- Kural olarak talep evrak üzerinden incelenir. Zorunluluk halinde mahkeme duruşma yapabilir. Zorunluluk olayın niteliğinden doğabilir.
- Mahkeme, toplantıya gerek görürse, toplantıyı yapmak görev ve yetkisiyle donatılmış bir kayyım atar. Bu hükümle uygulamada karşılaşılan bir çok soruna çözüm getirilmiş olmaktadır.
- Karara karşı kanun yoluna gidilemez.

A. Yönetim Kuruluna Müracaat

Anonim şirketlerde genel kurulu olağan ve olağanüstü toplantıya davet ve gündemini belirleme yetkisi yönetim kurulundadır (TTK. m. 365, 369). Yönetim kurulunun "ihmali" veya "zaruri" ve müstacel sebeplerin çıkması" halinde denetçiler de genel kurulu olağan ve olağanüstü toplantıya çağırabilirler (TTK. m. 365 ve 355).[83]

TTK. m. 366 gereğince, anonim şirket esas sermayesinin onda biri değerinde paylara sahip olan kimseler yani azınlık, genel kurulun olağanüstü toplantıya çağrılmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise, belirli maddelerin gündeme eklenmesini yönetim kurulundan talep edebilir. Başvurunun yönetim kurulu yerine ortaklık tüzel kişiliğine yapılmış olması, geçersiz sayılması ve reddedilmesi nedeni sayılamaz. Azınlığın başvurusunun yönetim kurulu tarafından kabul edilebilmesi için;

- yazılı olması,
- esas sermayenin en az 1/10'u oranında (veya anasözleşmede öngörülen daha düşük oranda) pay veya pay senedine sahip ortaklar veya temsilcileri tarafından imzalanması,
- davet isteminin nedenlerini içermesi[84],
- bu nedenlerin toplantıya daveti gerektirecek nitelikte olması,
- önerilen gündem maddelerinin genel kurulun kanun veya ana sözleşme ile belirlenmiş yetki alanına girmesi,
- ve herhalde emredici hükümlere, ahlaka ve adaba aykırı veya imkansız yahut kötü niyetli olmaması,
- ve halen aynı gündemi içeren bir genel kurul toplantısı için karar alınmamış bulunması şarttır.[85]

---

[83] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", Makaleler I, s. 225.
[84] Tasarıda, ayrıca toplantı gündeminin de belirtilmesi gerektiği belirtilmiştir (Tasarı m. 411).

Yönetim kurulu talebi yerine getirmek zorundadır. Yönetim kurulu sebeplerin bir olağanüstü toplantıyı gerektirecek nitelikte olup olmadığını tartışamaz. Maddenin ifadesi açık ve kesindir. Gecikmeksizin daveti yapmak zorundadır. Maddenin talebin yazılı ve gerekçeli olmasını aramasının nedeni, talep sahiplerinin %10'a sahip olup olmadıklarını saptamak ve gündemin düzenlenmesine olanak sağlamaktır. Çağrı istemini sebepsiz olarak reddeden yönetim kurulunun sorumluluğu yoluna gidilebilir.[86]

Ancak, yönetim kurulu, azınlık pay sahiplerinin talebini şekli yönden incelemesi sonucunda, talebin yazılı olarak yapılmaması, talep dilekçesinde gerektirici sebepler belirtilmemesi, talepte bulunanlar 1/10 azınlığı temsil etmemesi, talebin azınlık pay sahiplerinin hepsi tarafından imzalanmamış olması gibi şekli noksanlık bulunduğu takdirde talebi reddetmek yetkisine sahiptir.[87]

Azınlık pay sahiplerinin, yönetim kurulundan genel kurulu olağanüstü toplantıya davet veya gündeme madde koydurma taleplerinde bulunabilmeleri için sahip oldukları pay senetlerini muteber bir bankaya tevdi etmelerine gerek bulunmamaktadır.

Tasarıda, gündeme madde konulması isteminin, çağrı ilânının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanmasına ilişkin ilân ücretinin yatırılması tarihinden önce yönetim kuruluna ulaşmış olması gerektiği belirtilmiş, böylece ilan ücretinin yatırılması için bir tarih getirilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nda azınlığın talebi üzerine toplanacak olan olağanüstü genel kurulun toplantısının zamanını tayin eden bir hüküm bulunmamaktadır.

---

[85] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", Makaleler I, s. 228, 229.
[86] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 415.
[87] GÜÇLÜ, s. 21.

Tasarıda ise, toplantının kabul tarihinden itibaren kırkbeş günde yapılması zorunluluğunun getirilmiş, aksi halde çağrının talep sahiplerince yapılacağı hükme bağlanmıştır (Tasarı m. 411). Böylece, talebi YK. tarafından yerine getirilmezse, mahkemeye başvurup karar almasına gerek kalmadan, azınlık genel kurulu toplantıya çağırabilecektir.

Ayrıca Tasarıda, çağrı ve gündeme madde konulması isteminin noter aracılığıyla yapılacağı düzenleme altına alınmıştır (Tasarı m. 411).

B. Denetçilere Müracaat

Yönetim kurulunun toplanması ve karar alabilmesi için yeterli ve uygun bir sürenin geçmesi veya yönetim kurulunun olumsuz karar alması ve bu iki halden biri ile ihmalin gerçekleşmesi halinde azınlık aynı gündem ve gerekçelerle birlikte denetçilere başvuracaktır.[88] Zira, TTK. m. 353/8 uyarınca, YK. ihmal ederse denetçiler genel kurulu ister olağan ister olağanüstü toplantıya çağırabilirler. TTK. m.355 uyarınca, zorunlu ve acil sebepler çıktığı takdirde denetçiler, genel kurulu olağanüstü toplantıya doğrudan çağırmaya mecburdurlar.[89]

Denetçiler azınlığın davet başvurusunu ancak, ileri sürülen gerektirici nedenler zaruri ve müstacel ise nazara alabilirler.

Buna karşılık, denetçilerin ek gündem ilan etmelerinin mümkün olmadığı, denetçilerin azınlığın konulmasını istediği gündem maddelerini zorla koymak haklarının veya bu zorlamayı yapabilmek olanaklarının olmadığı, bu imkanların mahkeme kararına dayanması koşulu ile azınlığa tanındığı ileri sürülmektedir.[90]

---

[88] DOMANİÇ, s. 808.
[89] BAHTİYAR, s. 101.
[90] Ünal TEKİNALP, "Azınlığın İstemi Üzerine Denetçilerin Gündeme Madde Koyma Hakları Var mıdır?", İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXV, S. 2, Mayıs 1978, s. 92-95.

Azınlık pay sahiplerinin denetçilere başvurabilmeleri için her şeyden önce, olağanüstü toplantı gündemini veya gündeme eklenmesini talep ettikleri gündem maddesini ve olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmasını veya gündeme madde eklenmesini gerektiren gerektirici sebepleri yazılı olarak belirterek yönetim kuruluna başvurmuş olmaları ve bu başvurunun yönetim kurulu tarafından reddedilmiş olması veya yönetim kurulunun toplanması ve karar alabilmesi için uygun bir sürenin geçmiş olmasına rağmen azınlığın söz konusu talebi konusunda toplanıp görüşmemiş olması gerekmektedir.[91]

Ayrıca, azınlık pay sahiplerinin, denetçilerden de genel kurulu olağanüstü toplantıya davet veya gündeme madde koydurma taleplerinde bulunabilmeleri için sahip oldukları pay senetlerini bir bankaya tevdi etmelerine gerek bulunmamaktadır.

C. Mahkemeye Müracaat

Azınlık pay sahiplerinin yazılı talepleri yönetim kurulu ve denetçiler tarafından göz önüne alınmadığı takdirde, azınlık pay sahipleri TTK. m. 367 gereğince genel kurulu toplantıya çağırmayı ve gündeme madde ekletmeyi mahkemeden talep edebilirler.

Tasarıda, paysahiplerinin çağrı veya gündeme madde konulmasına ilişkin istemleri yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmediği takdirde azınlığın mahkemeye başvurabileceği düzenlenmiştir (Tasarı m. 412).

Dava, azınlık pay sahipleri tarafından şirket tüzel kişiliğine karşı açılır.

[91] Azınlık pay sahipleri, denetçilere başvurduğunda, yönetim kuruluna başvuru sırasında bildirdiği *aynı* olağanüstü toplantı gündemini veya eklenmesini talep ettiği gündem maddesini ve *aynı* gerektirici sebepleri yazılı olarak belirtmelidir.

Yetkili mahkeme, anonim şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. Görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir. Şayet şirket merkezinin bulunduğu yerde asliye ticaret mahkemesi yoksa, dava asliye hukuk mahkemesinde açılır, davaya asliye hukuk mahkemesi tarafından asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla bakılır.

Mahkeme, dava dilekçesi ve davacının delillerini davalı şirkete tebliğ ederek onun cevap dilekçesi ile mukabil delillerini kanuni süresi içinde mahkemeye ve davacıya bildirmesine her halde imkan vermelidir.[92]

Ancak bu takdirde, azınlık, yönetim kurulu ve denetçilere başvurması durumunda olduğunun aksine, murakıplara müracaat etmesi durumunda olduğu gibi, mahkemeye müracaatta pay senetlerini teminat olarak muteber bir bankaya rehin olarak tevdi etmelidir. Hisse senetlerinin tevdi edilmesinin bir amacı, azınlık hakkını kullanmak isteyen pay sahiplerinin azınlık sıfatını haiz olup olmadıklarını tespit etmek ve bunun dava sonuna kadar muhafaza edilmesini temin etmektir. Tevdiin bir diğer amacı da, ciddi olmayan iddia ve taleplerle şirketin meşgul edilmesine ve azınlık haklarının kötüye kullanılmasına engel olmaktır.[93] Bu senetler genel kurulun ilk toplantısının sonuna kadar bankada kalır.

Yargıtay da bir kararında; "Davacı şirketin azlık oyu sahibi olduğu, *paylarını bankada bloke ettiği* ve müflis şirketin genel kurullarını yapmadığı, başvuruya rağmen murakıplar ve idare meclisinin genel kurulu toplantıya çağırmadığı, TTK'.nun 437. maddesi gereğince şirket organlarının, iflas halinde dahi, iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlar için faaliyetini ve temsil selahiyetini devam ettirdiğinden, davanın kabulüne" karar vermiştir.[94]

---

[92] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", Makaleler I, s. 236.
[93] İsmail KAYAR, Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989, s.23-25.
[94] Yargıtay 11.HD. 21.05.1990T., 1990/2831E., 1990/4089K., Meşe Yazılım Mevzuat ve İçtihat Bankası.

TEKİNALP, hisse senedi ihraç edilmemiş olan anonim şirketlerde pay senetlerinin rehin olarak tevdii noktasında, uygulamada bazı mahkemelerin senede bağlanmamış paylar üzerinde rehin kurulmasını kabul etmediklerinden, Yargıtay'ın görüş açıklamasının yerinde olacağını belirmiştir.[95]

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de, 09.11.2004 tarihli bir kararında[96]**:**

> "Dava, şirketin süresi sona eren yönetim ve denetim kurullarının oluşturulması amacıyla olağanüstü genel kurul toplantısına çağrıya yetki verilmesi istemine ilişkindir. Mahkeme tarfından öncelikle, istek sahibi azınlığın yönetim kuruluna ve denetçilere başvurup başvurmadığı ve pay senetlerinin anılan madde yollaması ile TTK.'nun 356/son hükmü gereğince tevdi edilip edilmediği, bu şekilde yasanın aradığı 366. maddede öngörülen azınlık nisabının oluşup oluşmadığı hususları araştırılmalıdır.
>
> Şirketin nama ya da hamiline yazılı hisse senedi bulunmuyor veya ortaklık pay senedi bastırmamış veya muvakkat ilmühaber düzenlememiş ise azınlık hakları pay defteri ile belirlenir. TTK.'nun 366 ve 367. maddelerinde pay senedi tevdiinden söz edilmediğine göre bunların pay senedi tevdii etmeleri zorunlu değildir. Ancak, mahkemece gerekli görüldüğü takdirde teminat istenebilir. Mahkemece hisse senetlerinin tevdii edilmediğinden bahisle davanın reddi doğru görülemez."

Azınlık pay sahiplerinin genel kurulu toplantıya davet veya gündeme madde ekletme talepli açtıkları, bu dava nizalı kazaya giren bir eda davasıdır. Bu nedenle anonim şirketin hasım gösterilmesi suretiyle, taraf teşkil edilerek karara bağlanması

---

[95] Ünal TEKİNALP, "Otuz Yıllık Uygulamanın Işığında Azınlık Hakları Sistemin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi ", Türk Ticaret Kanunu'nun 30.Yıl Semineri, İstanbul, 1988, s. 231-254.

[96] Yargıtay 11. HD. 09.11.2004T., 2004/1883E., 2004/11064K., Kazancı Mevzuat ve İçtihat Programı.

zorunludur; ancak duruşma yapılması zorunlu değildir.[97]

Yargıtay 11. HD. 28.06.1990 tarihli bir kararında[98]:

"TTK.nun 367. maddesine dayalı olarak azınlık tarafından anonim şirket genel kurulunun toplantıya daveti için kendilerine yetki verilmesine ilişkin olarak mahkemeden istekte bulunulması halinde, Dairemizin yerleşik içtihatlarına göre, ***husumetin şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerekir. Diğer bir deyişle böyle bir istek nizalı kazaya dahil bir eda davası olup, bu tür davaların hasımsız olarak açılıp sonuçlandırılması mümkün değildir.***"

Ayrıca yetki (izin) davası "ortakların şirketle … olan münasebetlerinden doğan bir dava" olarak TTK.'nın 1460. maddesine göre basit muhakeme usulüne tabidir. Mahkeme davalı anonim şirkete yeterli savunma ve mukabil delillerini ibraz imkanını vermek koşuluyla evrak üzerinde inceleme yapmak suretiyle de karar verebilir. [99]

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de, 04.06.1992 tarihli bir kararında[100]**:**

"*Dava olağanüstü genel kurula izin istemiyle TTK.'nın 367. maddesi gereğince açılmış bulunan nizalı kazaya dahil bir eda davası niteliğindedir. Her ne kadar Dairemiz İçtihadlarına göre istem duruşma açılmaksızın evrak üzerinde yapılan incelemeyle karara bağlanabilir ise de, acılan dava yukarıda belirtildiği üzere nizalı kazaya dahil bir eda davası niteliğinde*

---

[97] Erdoğan MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti için Azınlık Pay Sahiplerini Yetkilendiren Mahkeme Kararının Uygulanmasının Ertelenmesi", Makaleler II, İstanbul, 2006, s. 32.

[98] Yargıtay 11. HD. 28.06.1990T., 1990/4753E., 1990/5179K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

[99] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", Makaleler II, s. 32.

[100] Yargıtay 11. HD. 04.06.1992T., 1992/1020E., 1992/7385K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

olduğundan mahkemece en azından davalı şirkete tebligat yapılmak veya şirket temsilcisi dinlendikten sora taleple ilgili olarak bir karar verilmek gerekir.[101] Diğer yandan açılan davanın niteliğine göre yasal hasım olan şirket yanında ayrıca şirket yönetim kurulu başkanına da husumet yöneltilemez."

Tasarı m. 412'de de, talebin kural olarak evrak üzerinden inceleneceği, zorunluluk halinde mahkemenin duruşma yapabileceği düzenlenmiştir.

Mahkeme, azınlığın genel kurulu toplantıya davet talebinin, sadece şirkete zarar vermek için yapılıp yapılmadığını veya bu taleple kanuna aykırı bazı amaçların elde edilmek istenip istenmediğini araştıracaktır.

Yargıtay 11. HD. 26.05.1999 tarihli bir kararında da[102]:

"Davacılar davalı şirketin olağanüstü genel kurulunun toplanmasının TTK. 366 ve 367 maddeleri uyarınca talep etmiş iseler de, bu istemlerinde genel kurul gündem maddelerini açıklamamışlardır. Olağanüstü genel kurulun toplanmasına ilişkin mahkeme kararında gündemin açık ve seçik olarak belirtilmesi gerekmektedir. Mahkemece, gerektiğinde davacılara gündem için gerekli açıklama yaptırılması ve davalılar tarafından da bu hususstaki savunmanın tespitinden sonra hasıl olacak sonuç çevresinde genel kurulun gündem maddeleri hakkında da bir karar verilmesi icap eder."

Mahkeme azınlığın talebini haklı ve kanuna uygun görürse, azınlığa genel kurulu toplantıya çağırma yetkisini tanıyabilir. Bu durumda, kanun ve ana sözleşme hükümleri çerçevesinde azınlık pay sahipleri tarafından şirket ortakları olağanüstü

---

[101] Ayrıca, bkz. Yargıtay 11. HD. 08.04.2002T., 2001/10909E., 2002/3214K. Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.
[102] Yargıtay 11. HD. 26.05.1999T., 1999/2473E., 1999/4475K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

genel kurul toplantısına davet edilir. Bu durumda, olağanüstü toplantı gündemi azınlık pay sahipleri tarafından ilan edilmekte ve tebliğ olunmaktadır. Genel kurula davet, mektupla veya ana sözleşmenin tayin ettiği sair şekillerle yapılacaksa, azınlık pay sahipleri de gündemi aynı şekilde tebliğ etmelidir. Ayrıca TTK 367. maddesine göre, genel kurul toplantı gündeminde, davet mektuplarında ve davet ilanlarında, toplantının mahkemenin izin kararına istinaden yapıldığı da belirtilmelidir.

Mahkemenin yetki vermesi üzerine azınlık pay sahipleri tarafından davet edilen olağanüstü genel kurul toplantısında, usulüne ve kanuna uygun olarak alınan kararlar geçerli ve herkesi bağlayıcıdır.

Mahkemenin azınlığa, toplanması zaten kararlaştırılmış olan genel kurul gündemine madde eklettirmesi için yetki vermesi halinde, azınlık pay sahipleri söz konusu mahkeme ilamını yönetim kuruluna sunarak, ilamda belirtilen gündem maddesini toplanacak olan genel kurul gündemine eklenmesini talep eder. Azınlığın mahkeme ilamını ibraz etmesi üzerine yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırması zorunludur.

Mahkemenin hem davet için izin verilmesine ve hem de davet izni isteminin reddine dair kararları birer nihai karar olarak taraflarca temyiz edilebilir.[103]

Ayrıca Yargıtay bir kararında[104], azınlık pay sahiplerine genel kurulu toplantıya davet için yetki veren mahkeme kararını temyiz eden ve icrasının temyiz incelemesinin sonuna kadar ertelenmesini isteyen davalı şirketin istemini; "genel kurulca alınan kararlara karşı TTK.'nın 382. maddesi hükmüne göre icranın ertelenmesi kararı istenmesi mümkün olmadığı, icranın ertelenmesi talebinin ihtiyati tedbir isteği mahiyetinde kabul edilmesi mümkün ise de, bu konunun uygulama alanı

[103] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", Makaleler II, s. 237.
[104] Yargıtay 11. HD. 19.11.1985T., 1985/6941E., 1985/6691K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

ilk derece mahkemeleridir, Yargıtay incelemesi aşamasında uygulama alanı bulunmamaktadır" gerekçeleriyle reddetmiştir.[105]

Ancak Yargıtay daha sonraki bir tarihte vermiş olduğunda bir kararında ise, "icrasının durdurulması istenen mahkeme kararı para veya eşya teslimine ilişkin HUMK. m. 443/I ve İİK. m. 36'nın uygulanmasını gerektirici nitelikte olmadığını, kesinleşmedikçe icrasının mümkün olmayacağını ve böyle bir kararın icranın ertelenmesine konu olmaması gerektiği", gerekçeleriyle istemi reddetmiştir.[106]

Tasarı m. 412'de ise mahkeme kararının kesin olduğu, karara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği düzenlenmiştir.

TTK. m. 366 son cümlesinde, ana sözleşme ile, genel kurulu olağanüstü toplantıya davet ve gündeme madde ekletme konusunda talep hakkına haiz kimselerin sahip olmaları gereken payların miktarı daha az miktara indirilebileceğini düzenlemiştir.

Dikkat edilmesi gereken bir nokta da, azınlığın genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde ekletme taleplerini sıra gözeterek yapması gerektiğidir. Yani, bu hakkını önce yönetim kuruluna başvurarak, yönetim kurulu tarafından talebi reddedilecek olursa denetçilere, talebi denetçiler tarafından da kabul görmezse, mahkemeye müracaat ederek kullanması gerektiğidir. Bu durumda azınlık yönetim kuruluna, denetçilere ve mahkemeye aynı anda müracaat edemez. Benzer şekilde, azınlık pay sahiplerinin mahkemeye müracaat etmeden önce yönetim kurulu üyeleri ile denetçilere başvurmamış olması durumlarında, mahkeme azınlığı genel kurulu davete yetkili kılamaz.

---

[105] Aynı kararın karşı oy yazısında ise; "HUMK. m. 443/4 şahsın hukukuna dair kararların kesinleşmedikçe icra olunamayacağını hüküm altına almış, TTK.'nın 1. ve 138. maddelerinde ise Türk Medeni Kanunu'na ve tüzel kişilere atıf yapılmıştır, davalı anonim şirkette tüzel kişi olup, karar da bu tüzel kişiliğin organı ile ilgili bulunmasına göre, kesinleşmedikçe icrasının mümkün olmayacağı ve böyle bir kararın icranın ertelenmesine konu olmaması gerektiği" görüşü savunulmuştur.

[106] Yargıtay 11. HD. 12.09.2000T., 2000/7323E., 2000/644K., Akip, Açıklamalı Kanun İçtihat Programı.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de, 28.10.2004 tarihli bir kararında[107]**:**

> "Şirkette gerçekte pay sahibi olmayan kişilerin katılımı ile yapılan genel kurul toplantılarında yönetim ve denetim kurullarının atanması ile ana sözleşme değişikliklerinin yasaya aykırı olarak karara bağlandığı gerekçesiyle, alınan kararların iptaline karar verilmesi ve bu kararların kesin hükme dönüşmesi halinde, şirketin talep edilen gündem ile olağanüstü toplantısının gerçekleştirilmesi ve yasal organlar oluşuncaya kadar şirketi yönetmesi için kayyım veya kayyımlar heyetinin tayini ile şirketin tayin edilecek kayyım veya kayyımlar heyeti eliyle olağanüstü toplantıya çağrılması hususlarının dikkate alınması gerekmektedir."[108]

Yargıtay bir diğer kararında da; "İddia, savunma ve dosya kapsamına göre, davacıların şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paya sahip oldukları, davacı tarafın ihtarname ile anonim şirket yönetim kurulundan olağanüstü genel kurul kararı alınmasını ve yönetim ve denetim kurallarının birikimli oy esaslarına göre belirlenmesini talep ettikleri, yönetim kurulu tarafından bu talebin reddedildiği, bunun üzerine davacılar tarafından olağanüstü genel kurul kararı alınmasını talep ettikleri denetim kurulunun da bu konuda cevap vermediği, dava açmak için on koşulların yerine getirildiği gerekçesiyle, TTK.'nun 367 ve 356. maddeleri gereğince

---

[107] Yargıtay 11. HD. 28.10.2004T., 2004/11837E., 2004/10469K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.; Ayrıca Yargıtay 11. HD. 18.11.1982T., 1982/31E., 1981/65K. 'da; "Davacının davalı şirketin % 10'undan fazla hissedar bulunduğu, hisse senetlerinin bankada muhafaza edildiğini, davacının isteği doğrultusunda yönetim kurulunca bir karar verilmediği için murakıplara havale olunduğu murakıplarında, verilen süre içinde bir karara varamadıklarını kabul edilerek, genel kurulu toplantıya davet etmesi için davacının yetkili kalınmasına karar verilmiştir."

[108] Ancak, Yargıtay verdiği bir diğer kararında ise; "Davalı şirketin ana sözleşmesinde gösterilen sürede genel kurulun toplanmamış olması ve daha önceki genel kurulda 1 yıl süre ile seçilen yönetim ve denetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin dolmuş olması nedeniyle azınlık tarafından açılmış genel kurula davete izin verilmesine ilişkin davada, ana sözleşmenin 11/b maddesi uyarınca genel kurul toplantısının hesap dönemi sonundan itibaren 3 ay içinde yapılması gerekmektedir. Ancak, davalı şirketin genel kurulu ana sözleşmede belirlenen sürede toplanmamış ve 1 yıl sure ile seçilen yönetim ve denetim kurulunun görev süresi de dolduğundan şirket organsız kalmıştır. Bu durumda şirket genel kurulunun toplantıya çağrılması için TTK.'nun 366. maddesinde açıklanan prosedürün yerine getirilmesi olanağı kalmamış olup, doğrudan doğruya mahkemeden izin talebinde bulunulmasında gerek yasa ve gerekse ana sözleşmeye aykırılık yoktur." şeklinde hüküm kurmuştur.

olağanüstü genel kurulun yazılı gündemle toplanması hususunda davacılara yetki verilmesine" karar vermiştir.[109]

Yargıtay 11. HD. 27.03.2008 tarihli bir kararında[110]:

> "TTK.nun 366. maddesindeki prosedürün işletilebilmesi için şirketin usulüne uygun seçilmiş, yetki ve görevi devam eden yönetim ve denetim organlarının bulunması gerektiğini, şirketin zorunlu organlarının mevcut olmadığı nedenine dayanılarak TTK.nun 367. maddesine göre zorunlu organların oluşturulması için genel kurulu toplantıya çağrı izni istemiyle dava açılamayacağını, içtihat etmiştir.

Tasarıda, mahkemenin toplantıya gerek görmesi halinde, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atayacağını, mahkemenin kararında, kayyımın, görevlerini ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkilerini göstereceğini, düzenlemiştir (Tasarı m. 412).

II. Sorumluluk Davası Açılmasını Sağlama

A. TTK. ve SerPK. Uyarınca Yönetim Kurulunun Sorumlulukları

Kanun veya ana sözleşmenin kendilerine yüklediği görevleri gereği gibi yerine getirmeyen yönetim kurulu üyeleri bu yüzden oluşan zararlar nedeniyle ortaklığa, ortaklara ve ortaklık alacaklıklılarına karşı sorumlu tutulmuşlardır (TTK. m. 336).

---

[109] Yargıtay 11. HD. 14.12.2004T., 2004/13707E., 2004/12373K., Kazancı Mevzuat ve İçtihat Programı.
[110] Yargıtay 11. HD. 27.03.2008T., 2008/1705E., 2008/3958K., Kazancı Mevzuat ve İçtihat Programı.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu, sözleşmeden doğan, müteselsil[111] ve kusura dayalı[112] bir sorumluluktur. TTK.'nın 336. maddesinde düzenlenmiş sorumluluk sebepleri şunlardır:

- Hisse senetleri bedellerine mahsuben pay sahipleri tarafından yapılan ödemelerin doğru olmaması,
- Dağıtılan ve ödenen kar paylarının gerçek olmaması,
- Kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya bunların düzensiz olarak tutulması,
- Genel kuruldan çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi,
- Gerek kanunun gerek ana sözleşmenin kendilerine yüklediği çeşitli görevlerin kasten veya ihmal sonucunda yapılmamasıdır.

Sermaye Piyasası Kanunu'nda sayılan görevlere uymama (örneğin, SerPK. m. 13 ile getirilen tahvil ve diğer borçlanma senetleri ihracı ile 13/a ile varlığa dayalı menkul kıymetler ile 14 ile getirilen hisse senedi ile değiştirilebilir tahvil ihracı ile l4/a ile getirilen oydan yoksun paylara ilişkin görevler ile SerPK. m.15[113] ile getirilen temettü ve bedelsiz payların dağıtım esasları ve SerPK. m.16/a'da düzenlenen kamuyu aydınlatma ilkesine uymama[114] gibi) yönetim kurulu üyelerinin

---

[111] Burada öngörülen tam teselsüldür. Yani, davacı, kurul üyelerinin kusur derecesine bakmaksızın zararının tamamını birinden veya hepsinden talep edebilir.

[112] TTK. m. 338. bir kusur karinesi koymakta, ortaklığa verilen zararların yönetim kurulu üyeleri kusurlu davranışları sonucu meydana geldiğini; yani yönetim kurulu üyelerinin kusursuz olduklarını ispatlamadıkça kusurlu sayılacaklarını ve sorumlu tutulacaklarını düzenlemiştir.

[113] TEOMAN; görüşlerinin sorulduğu bir olayda; SerPK. m.15, f.5'in geniş bir yoruma ve örnekseme (kıyas) işlemine tabi tutularak, m. 47'nin uygulanmasına neden olabilecek yeni suç türleri yaratılamayacağı ve olayda "örtülü kazanç dağıtma" hususu kesinlikle gerçekleşmediğinden, SerPK. m.15, f. 5'de açıkça suç olarak nitelendirilmeyen bir eylem nedeni ile ilgililere SerPK. m.47 uyarınca herhangi bir ceza uygulanmasının söz konusu olmadığı sonucuna varmıştır; Yaşayan Ticaret Hukuku Hukuki Mütalaalar C.I, K.7, İstanbul 1997, s. 166-196; Ayrıca SerPK. m.15 f.5 hususunda bkz., ÇAMOĞLU (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar, s. 334-335.

[114] Kamuya açıklanacak bilgilerin halkın istismarına yol açacak mahiyette olması, yeterli olmaması ve gerçeği dürüst bir şekilde açıklamaması halinde karşılaşılacak ilk müeyyide HAAO'ların ve halka arz edilecek sermaye piyasası araçlarının kurul kaydına alınmaması ve böylece ihraç veya halka arzın engellenmesidir (SerPK. m.4,5,6*)*. Kurul ayrıca kamu yararının gerektirdiği hallerde sermaye piyasası araçlarının halka arz ve satışını geçici olarak durdurabilir (SerPK. m.22b); Sermaye Piyasası Kanun Tasarısı Taslağında, Halka açık bir anonim ortaklığın ortak, yönetici ve çalışanları tarafından

sorumluluğunu gerektirecektir. [115]

Bütün bu hukuki sorumluluklar yanında SerPK. m. 47 hukuki sorumluluk doğuran hallerde cezai sorumluluğun varlığını da getirmiştir[116]

Gerek TTK., gerekse de SerPK. uyarınca saydığımız sorumluluk şartları gerçekleşirse sorumluluk davası açılabilir. Sorumluluk davasını açacak kişiler anonim şirket, anonim şirket alacaklıları ve pay sahipleridir. Anonim şirketin dava açabilmesi için karar vermeye yetkili organ, anonim şirket genel kuruludur. Sorumluluk davası, TTK.'nın 309 ve 340. maddelerine göre, öğrenme tarihinden itibaren iki yıl ve her halde beş yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır. Dava açılmasına neden olan eylem, aynı zamanda bir suç oluşturuyorsa, bu suç için ceza kanunlarında öngörülen zamanaşımı süresi içinde dava açılabilir.

B. Sorumluluk Davası

"Şirket Namına Açılacak Dava" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 341. maddesinde;

"Umumi heyet; idare meclisi azaları aleyhine dava açılmasına karar verirse yahut dava açılmamasına karar verilip de esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahipleri dava açılması reyinde bulunursa, şirket, bu karar veya talep tarihinden itibaren bir ay içinde dava açmaya mecburdur. Bu müddet geçirilmesiyle dava hakkı düşmez. Murakıpların ve alacaklıların vekilinin mesuliyeti hakkındaki hükümler mahfuzdur.

---

ortaklıkla ilgili olarak yapılan yalan, yanlış, yanıltıcı ve mesnetsiz açıklamalar nedeniyle haklarında uygulanacak idari para cezasında artış öngörülmüştür. www.spk.gov.tr, Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Tasarısı Taslağı, Erişim Tarihi: 21.05.2008.

[115] Mehmet HELVACI, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2000, s.100; Hasan PULAŞLI, Şirketler Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2001, s. 479-480; Orhan Nuri ÇEVİK, Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, 2002, s. 439.

[116] Hapis Cezası ile Birlikte Para Cezası Gerektiren Fiiller- Sadece Ağır Para Cezası Gerektiren Fiiller için bkz., Oğuz Kürşat ÜNAL, Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar, Ankara, 1999, s.138-142; SerPK. m.47.

Şirket namına dava açmak, murakıplara aittir. Ancak azlığın reyiyle dava açılması halinde, azlık, murakıplar dışında bir vekil tayin edebilir. Dava açılması reyinde bulunan pay sahipleri hisse senetlerini şirketin zarar ve ziyanına karşı teminat olarak davanın sonuna kadar merhun kalmak üzere muteber bir bankaya yatırmaya mecburdurlar. Davanın reddi halinde pay sahipleri yalnız şirkete karşı tazminat ile mükelleftirler."

TTK.'nın 341. maddesine göre, yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açmaya karar verme konusunda genel kurul yetkilidir. Kanun koyucu genel kurulun bu konuda alacağı karar için özel bir yeter sayı aramamıştır. Böylece yöneticiler aleyhine dava açılmasına veya açılmamasına adi çoğunlukla karar verilecektir.

Yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak sorumluluk davasının karara bağlandığı genel kurulda davanın açılmamasına karar verilse bile, azınlık pay sahipleri oylarını dava açılması yönünde kullanmış iseler şirket bu karar veya talep tarihinden itibaren bir ay içinde dava açmaya mecburdur. Burada azınlık, genel kurulda alınan red kararına rağmen, yani çoğunluk iradesine rağmen, dava hakkına sahip bulunmaktadır.[117]

Dava açılması için gerekli olan bir aylık süre hak düşürücü süre değildir, davanın açılmaması durumunda yalnızca davayı açacak olan denetçilerin veya vekilin sorumlulukları vardır. Denetçilerin bu bir aylık süre içerisinde dava açma mükellefiyeti şirkete karşıdır ve bu mükellefiyet yerine getirilmezse, anonim şirket kendilerinden tazminat isteyebilir. Azınlığın tayin ettiği vekil de bir aylık süre içinde dava açma mükellefiyeti olmasına rağmen zamanında davayı açmamış ise, azınlığa karşı vekalet akdi hükümlerine göre sorumlu olmaktadır.[118]

---

[117] SUMER, s.26.
[118] GÜÇLÜ, s. 14.

Türk Ticaret Kanunu'nun 341. maddesine göre;

a. Azınlığın kararı, genel kurul sırasında ortaya çıkacak bir husustur, buna göre azınlık yani esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahipleri dava açılması için karar alabilmektedirler.

b. Azınlığı temsil eden üyeler, doğrudan doğruya genel kurul divan başkanlığına müracaat ederek dava açılmasını talep edebilir.

Sorumluluk davasının açılmasına karar vermeye yetkili organ genel kurul olduğundan ve genel kurul kararı alınmadan yöneticiler hakkında dava açılamayacağından dolayı, söz konusu kararın alınması için genel kurulun toplantıya davet edilmesi gerekmektedir. Genel kurulu toplantıya davet yetkisi ise, kural olarak denetçilere aittir. Münferit pay sahiplerinin veya azınlığın şikayeti neticesinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu gerektiren işlem veya fiillerinden haberdar olan anonim şirket denetçileri, TTK.'nın 353/8, 355. ve 356. maddeleri çerçevesinde genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etmek zorundadırlar. Bununla birlikte, azınlık pay sahiplerinin de TTK.'nın 366. ve 367. maddeleri çerçevesinde genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etme yetkileri bulunmaktadır

Azınlık, kurucular, yöneticiler, denetçiler ve müdürler aleyhine sorumluluk davası açılmasını sağlayabilir (TTK. m. 341, 359, 309, 342).

Sorumluluk davasını anonim şirket adına şirket denetçileri açar. Bununla birlikte azınlık isterse, denetçiler dışında bir vekil tayin ederek vekil ile şirket temsil olunabilir. TTK.'nın 338. maddesinde sorumluluktan kurtulma hali ve kusur prensibi istisna olarak düzenlenmiştir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 24.12.2001 tarihli bir kararında[119]:

"TTK. m. 341'de düzenlenen dava açma hakkı sadece şirket adına ve denetçilere tanınmıştır, bunun sonucu olarak, davanın yürütülmesi ve mahkemece verilen kararın temyiz edilme hakkının da ilke olarak denetçilere ait olduğunun kabulü zorunludur. Davaya katılması isteğe bağlı tutulan azlık vekili ise, davaya iştirak ettiği sürece, asıl davacı şirket denetçi vekiline yardımcı olabilecektir. Yoksa azınlık kendi başına tayin ettiği vekil aracılığı ile şirket nam ve hesabına dava açamayacaktır. Şirket denetçileri ile azlık vekilinin görüş aykırılığına düşmeleri halinde (yasanın emredici hükümleri dışında) asıl davacı şirket olduğuna göre, şirket denetçisinin iradesi dikkate alınarak dava yürütülmelidir.

Azlık vekiline sadece yasanın emredici hükümlerine aykırılık halinde ve kamu düzenini sağlamaya yönelik olarak temyiz hakkı tanınmasının mahkemelerce de re'sen dikkate alınması gerekmektedir.

TTK.'nun 309/3. maddesinde, davanın şirket merkezinde "açılabileceği" ifade edilmiş olup, bu ifadeden de açıkça anlaşılabileceği gibi, hükmün emredici niteliği yoktur. Nitekim, doktrinde de hükmün emredici olmadığı, ayrıca HUMK.'nun 9, 10, 16, 17, 21 ve 22. maddelerinde belirtilen yer mahkemelerinde de bu davanın açılabileceği kabul edilmektedir (Bkz. Prof. Dr. H. Arslanlı, Anonim Şirketler, İstanbul, 1960, s. 193. Prof. Dr. H. Domaniç, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, II, İstanbul, 1988, s. 682 vd., Dr. E. Çamoğlu, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1972, s. 145 vd.).Ayrıca, doktrinde yetki anlaşmasının da yargılama sırasında zımnen dahi oluşabileceği kabul edilmektedir (Bkz. Prof. Dr. B. Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü El Kitabı, İstanbul, 1995, s. 174 vd.)."

[119] Yargıtay 11. HD. 24.12.2001T., 2001/7414E., 2001/10326K., ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD. 2005/7191E., 2006/7954., Akip Açıklamalı Kanun İçtihat Programı.

Dava açılması hakkında oy kullanan pay sahipleri şirketin zarar ve ziyanına karşı teminat olarak davanın sonuna kadar teminat ve rehin kalmak üzere sahip oldukları pay senetlerini bir bankaya yatırmaya mecburdurlar.

Davanın reddi halinde, azınlık pay sahipleri, TTK. m. 341/II gereğince, yalnız şirkete karşı tazminat ile sorumludur.

POROY; azınlık pay sahipleri için TTK. m. 341 gereğince dava açılmasını talep etmek yerine, TTK. m. 309 uyarınca münferit ortak sıfatıyla dava açmalarının kendileri açısından daha avantajlı olduğunun düşünülebileceğini, ancak, azınlığın hakkını kullandığı takdirde davanın ortaklık tarafından açılacağını, buna karşı münferit ortaklar tarafından açılacak sorumluluk davalarının masraflarını bizzat davacının karşılayacağını, dava kaybedildiği takdirde dava masrafları ve vekalet ücretini yüklenmek rizikosunun münferit ortakta olacağını, bütün masrafların bir münferit ortak tarafından yapılması ve gereğinde yüklenilmesi ile, önce ortaklık tarafından yapılması, davanın kaybedilmesi halinde azınlığa tazmin ettirilmesi arasında önemli fark olduğunu, nihayet ortaklığın bu masrafları azınlığa tazmin ettirmekten vazgeçmesinin de mümkün olduğunu belirtmiştir.[120] Ancak İMREGÜN; azınlığın, mezkur şahıslar aleyhine dava açmak isterse, kendisi için daha ağır şartları ihtiva eden TTK. m. 341 sistemi yerine daima TTK. m. 309 sistemini tercih edeceğini, zira mesuliyet davasını tercih etmek isteyen pay sahibinin, 1/10 esas sermayeyi temsili temin etmekle uğraşacak yerde doğrudan doğruya kendi başına 309. madde dairesinde dava açabileceğini ifade etmektedir.[121] Kanaatimizce; pay sahibi TTK. m. 309 hükmü uyarınca, azınlık oranına ulaşmayı beklemeksizin tek başına dava açabilecek, böylece, her ne kadar davanın olumsuz sonuçlanması halinde dava masraflarına tek başına katlanacak olsa da, davasını tam anlamıyla kendisi takip etme imkanına kavuşacaktır; zira dava açılmasına azlık tarafından karar verildiğinde dava denetçiler tarafından açılacak, azlığın da kendini vekil ile temsil ettirmesi

[120] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 412.
[121] İMREGÜN, Menfaat İhlalleri ve Çareleri, s. 68.

mümkün olacaktır, ancak, davanın asıl takip yetkisi şirket adına denetçilerde olduğundan, denetçi ile azlık vekili çatıştığında asıl davacı olan şirket iradesine göre dava yürütülecektir. Bu nedenle, pay sahibinin münferiden davasını açıp yürütmesi daha akılcıdır.

Kanunumuzun, kurucular, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler aleyhine münferit pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının dolayısıyla zarar görmeleri halinde 341. maddedeki teminat ve sair şartlara tabi olmaksızın dava açabilmeleri hakkındaki hükümleri İsviçre Borçlar Kanunu'ndan alınmıştır. Oysa azınlığın yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava haklarından bahseden 341. madde hükmü Alman hukuk sisteminden etkilenerek düzenlenmiş ve denetçiler hakkındaki davalarla 359. maddede 341. maddeye atıf yapılmak suretiyle bu sistem denetçiler hakkında muhafaza edilmiş olduğu halde; 309. maddede 341. maddeye atıf yapılmayarak sistemde eksiklik bırakılmıştır.[122]

III. Özel Denetçi Atanmasını Sağlama

"Hususi Olarak" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 348. maddesinde;

"*Umumi heyet bazı muayyen hususların tetkik ve teftişi için lüzumu halinde hususi murakıp seçebilir.*

Umumi heyetin toplantı vaktinden itibaren en az altı ay önceden beri esas sermayenin en az onda birine muadil paylara sahip oldukları sabit olan pay sahipleri; son iki yıl içinde şirketin kuruluşuna veya idare muamelelerine mütaalik bir suiistimalin vuku bulduğunu veya kanun yahut esas mukavele hükümlerine önemli bir surette aykırı hareket edildiğini iddia ettikleri takdirde, bunları veya bilançonun gerçekliğini tahkik için hususi murakıpler tayinini umumi heyetten isteyebilirler. Bu talep reddolunduğu takdirde lüzumlu masrafları peşin ödemek,

[122] Yadigar İZMİRLİ, "Türk Anonim Şirketler Hukukunda Azınlık Hakları ve Azınlığın Korunması", (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), Ankara, 1985, s. 81.

dava neticesine kadar merhun kalmak üzere sahip oldukları pay senetlerini muteber bir bankaya tevdi etmek şartıyla mahkemeye müracaat hakkını haizdirler.

Bu talebin mahkemece kabul edilebilmesi için iddia olunan hususlar hakkında kafi delil ve emare gösterilmesi lazımdır. Mahkemece talep reddolunduğu veya tahkikat neticelerine göre iddia varit görülmediği takdirde kötü niyetle hareket ettiği ispat edilen pay sahipleri, şirketin bu yüzden gördüğü zarardan dolayı müteselsilen mesuldürler."

Tasarının 438 ila 444. maddeleri arasında "Özel Denetim İsteme Hakkı" düzenlenmiştir. Tasarının "Genel Kurulun Reddi" madde başlıklı 439. maddesinde;

"Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde**,** sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan paysahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az birmilyon Türk Lirası olan paysahipleri üç ay içinde mahkemeden özel denetçi atamasını isteyebilir.

Dilekçe sahiplerinin, kurucuların veya şirket organlarının, kanunu veya esas sözleşmeyi ihlâl ederek, şirketi veya paysahiplerini zarara uğrattıklarını, ikna edici bir şekilde ortaya koymaları hâlinde özel denetçi atanır. "

Paysahibi özel denetim talebinde bulunmuş, ancak talep genel kurul tarafından reddedilmişse, sadece azlık mahkemeden özel denetçi tayin etmesini isteyebilir. Azlık oranı hükümde şirketin halka açık olup olmamasına göre farklı tanımlanmıştır. Hükümde ayrıca sabit bir miktar da öngörülmüştür.[123] Mahkeme bu durumda özel denetçi atanabilmesi için gerekli şartların var olup olmadıklarını incelemenin yanı sıra, ikinci fıkrada yer alan şartı da arayacaktır. Söz konusu ek şart, kanunun veya esas sözleşmenin ihlâl edilmesi suretiyle şirketin veya paysahiplerinin zarara uğratılmış olmasıdır.[124].

[123] Maddenin gerekçesinde, yüzdelerin ve sabit miktarın esas sözleşme ile artırılmasının geçersiz olduğu, üç aylık sürenin hak düşürücü süre olduğu belirtilmiştir.
[124] Maddenin gerekçesinde, ihlâlin anonim şirketler hukukunun yazısız kurallarına aykırılığı da kapsayacağı, ek şartın ikna edici olgularla veya inandırıcı bir şekilde ortaya konulmasının yeterli görüldüğü, zarar ile borçlar hukuku anlamında malvarlığı eksilmesinin kastedildiği, belirtilmiştir.

A. Özel Denetçi Tayininde Ön Şartlar:

Genel kurul bazı muayyen hususların tetkik ve teftişi için lüzumu halinde özel denetçi seçebilir.

Genel kurula tanınan özel denetçi seçme hakkı dışında, azınlık da, genel kuruldan talepte bulunarak, buna uyulmaması halinde ise mahkemeye başvurarak, belirli bazı konuların incelenmesi için özel denetçi atanmasını sağlayabilir.[125]

Azınlık pay sahipleri tarafından özel denetçi tayini talebinde bulunabilmek için; azınlık pay senetlerine, genel kurulun toplantı tarihinden itibaren en az 6 ay önceden sahip olduklarının sabit olması gerekmektedir. 6 aylık süre özel denetçi talep edilen genel kurul toplantısı gününden geriye doğru sayılarak hesaplanması gerekmektedir.

Ayrıca ancak;

- Son iki yıl içinde şirketin kuruluşuna müteallik bir suistimal vukuu,
- Son iki yıl içinde şirketin idare muamelelerine müteallik bir suistimal vukuu,
- Yasa yahut ana sözleşme hükümlerine önemli bir surette aykırı hareket olunduğu, veya
- Bilânçonun gerçek olmadığı,

iddialarından birini ileri sürdükleri takdirde özel denetçi tayinini genel kuruldan isteyebilmektedirler.

[125] BAHTİYAR, s.171.

Yargıtay 11. HD. 28.01.2002 tarihli bir kararında[126]:

> "Anonim şirkete özel denetçi tayinine ilişkin olarak açılan davada, özel denetçi tayinine ilişkin nedenlerin varlığının, kesin biçimde kanıtlanmasının şart olmadığını, Kanun koyucunun özel denetçi tayinine ilişkin olarak öne sürülen vakıaları az çok doğrulayan delil ve emareleri yeterli saydığını, TTK. m. 348'in metninde yer alan hususların olayda var olup olmadığının, özel denetçilerin yapacağı inceleme ve araştırma sonucu ortaya çıkacağını, ayrıca, özel denetçi tayinine dayanak yapılacak olan vakıalar yönünden kesin hükümden de söz edilemeyeceğini, bu yönde özel denetçilerin çalışma alanlarına giren ve bunun sonucuyla ilgili bulunan, bilançonun gerçeklik derecesinin araştırılması istemlerinde, atama konusunda ılımlı davranılması zorunluluğunun bulunduğunu, belirtmiştir."

Esas sermayenin 1/10'una sahip olan azınlık pay sahiplerinin bunu nasıl ispat edecekleri konusunda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Nama yazılı hisse senetlerinde şirket pay defterine kayıt tarihinin esas alınacağı, şirket hisse senetlerini bastırmamışsa da 6 aylık sürenin yine şirket pay defterine bakılarak tespit edileceğinin kabulü gerekir. Nama yazılı hisse senedi TTK. m. 559/II çerçevesinde devir yolu ile iktisap edilmişse veya pay üzerindeki mülkiyet devir ve temlik edilmişse (Borçlar Kanunu m. 163), hisse senedi sahipliği temlikname gibi diğer ispat edici deliller ile kanıtlanabilir. Hamiline yazılı hisse senetlerinde pay sahipliğinin ise hangi tarihten itibaren başladığının tespit edilmesinde güçlükler vardır. İMREGÜN, mahkeme veya noter huzurunda yeminin yeterli olacağını ileri sürmektedir.[127] DOMANİÇ de, aynı yönde ortaklık kayıt ve makbuzlarını, icra dosyalarını icabında şahit, bilirkişi ve yemin gibi her türlü delille ispat olunacağını belirtmektedir.[128]

---

[126] Yargıtay 11. HD. 28.01.2002T., 2002/44E., 2002/577K., Kazancı Mevzuat ve İçtihat Programı.
[127] Oğuz İMREGÜN, "Anonim Ortaklıkta Azınlığın Himayesi" Banka ve Ticaret Hukuku Haftası, Ankara, 1964, s. 189.
[128] DOMANİÇ, s. 741.

B. Genel Kurulda Özel Denetçi Tayini

Doktrinde, özel denetçi atanması isteminde bulunulması için, gündemde madde bulunmasına gerek olmadığı, usulüne uygun bir biçimde ilan edilen gündemin herhangi bir maddesi ile arasında bağlantı kurulmasa bile, özel denetçi atanması isteminde bulunulabileceği ileri sürülmüştür. Başka bir ifadeyle, bu talebin gündeme bağlılık ilkesinin istisnalarından biri olarak kabul edilmesi gerektiği, aksi kabul edilirse, söz konusu hakkın hiç işleyemez veya gerektiği gibi koruma sağlayamaz hale geleceği belirtilmiştir.[129]

MOROĞLU ise, gündemde konunun yer almasını ön şart olarak nitelendirilmiş, ancak gündemde yer alan bir konu ile doğrudan doğruya ilgili bulunan bir husus için, gündemde olmasa bile özel denetçi atanması isteminde bulunulabileceğini belirtmiştir.[130]

Genel kurulda, teklifin kabul edilerek özel denetçi atanmasına karar verildiği takdirde, ayrıca özel denetçinin inceleyeceği konuların, özel denetçilerin sayısının ve kimlerden oluşacağının, özel denetçiye verilecek ücretin miktarının da tespit edilmesi gerekmektedir. genel kurulun verdiği özel denetçi atanmasına ilişkin karar yönetim kurulu tarafından yerine getirilir.[131]

Genel kurul tarafından seçilen özel denetçinin şahsına, şirket esas sermayesinin %10'una sahip azınlık pay sahipleri tarafından itiraz edilebilmesi imkanı TTK.'da düzenlenmemiştir. Ancak, genel kurulda azınlığın talebi kabul edilmesine rağmen çoğunluğun kendi işine gelen bir özel denetçi tayin etmesi halinde, bu tayine karşı da mahkemeye itiraz edilerek, özel denetçinin mahkemece

---

[129] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 413; BİRSEL, s.642; İMREGÜN, Menfaat İhlalleri, s. 73-74; İMREGÜN, Anonim Ortaklıklar, s. 318;TEOMAN, "Anonim Ortaklıkta Azınlığın Genel Kuruldan Özel Denetçi Seçilmesini İsteme Hakkı ve Gündeme Bağlılık İlkesi", (Makale 35), Makalelerim I, s. 441.

[130] Erdoğan MOROĞLU, Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi, İ.H.F.M., C. XLII; S. 1-4, İstanbul, 1976, s. 343.

[131] GÜÇLÜ, s. 17.

tayini istenebilir. Bu işlemi sağlayacak hüküm yerine, TTK. m. 348/III, ikinci fıkranın tekrarı şeklinde sevk edilmiştir.[132]

C. Mahkemede Özel Denetçi Tayini

Özel denetçi tayini talebinin genel kurul tarafından reddolunması halinde gerekli masrafları peşin ödemek, dava neticesine kadar rehin kalmak üzere sahip oldukları pay senetlerini bir bankaya tevdi etmek şartıyla mahkemeye müracaat hakları vardır. Azınlığın masrafları peşin ödemesi ve pay senetlerini rehin olarak bankaya tevdi etmesi dava şartıdır.[133] Genel kurulda talep görüşülmeden mahkemeye başvurulamaz.

Tasarıda, genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde**,** sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan paysahiplerinin veya paylarının itibarî değeri toplamı en az birmilyon Türk Lirası olan paysahiplerinin üç ay içinde mahkemeden özel denetçi atamasını isteyebileceği düzenlenmiştir (Tasarı m. 439).

Özel denetçi tayinine ilişkin davada, davacı sıfatı azınlığa aittir. Bu davada, davalı taraf ise şirket tüzel kişiliğidir. Tayin davası makul bir süre içinde açılmalıdır.

Yetkili ve görevli mahkeme anonim şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir. Şayet şirket merkezinin bulunduğu yerde ticaret mahkemesi yoksa dava asliye hukuk mahkemesince, asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla görülür.

---

[132] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 414.
[133] ARSLANLI, s. 246.

Bu talebin mahkeme tarafından kabul edilebilmesi için iddia olunan hususlar hakkında kafi delil ve emare gösterilmesi gerekmektedir. Tasarıda, dilekçe sahiplerinin, kurucuların veya şirket organlarının, kanunu veya esas sözleşmeyi ihlâl ederek, şirketi veya paysahiplerini zarara uğrattıklarını, ikna edici bir şekilde ortaya koymaları hâlinde özel denetçi atanacağı düzenlenmiştir (Tasarı m.439).

Özel denetçi tayini talebi mahkemece reddolunur veya denetçilerin verecekleri rapora göre bu talebin haklı sebebe dayanmadığı anlaşılırsa kötü niyetle hareket ettikleri ispat edilen pay sahipleri şirketin bu yüzden gördüğü zarardan müteselsilen sorumludurlar.

Yargıtay 11. HD. 30.06.1980 tarihli bir kararında[134]:

> "Davadaki istem TTK.'nun 348. maddesine dayalı olarak genel kurulca özel denetçi tayinine dair 1/10 paya sahip ortakların talebinin genel kurulca reddedilmesi üzerine özel denetçi tayininin mahkemece yapılmasına ilişkindir. TTK.'nun 348. maddesi gereğince özel denetçi isteği reddedilirse bu karar kesin hüküm olur ve kabili temyizdir. Ancak anılan madde gereğince mahkemece özel denetçi seçilmesine karar verilirse bu kararın temyiz edilme olanağı yoktur. Zira:
>
> a) Bu karar genel kurul kararının iptali niteliğinde değildir.
>
> b) Bu karar bir uyuşmazlığı gidermemektedir.
>
> c) Binnetice bir eda davası mahiyetinde olmayıp delil tesbiti niteliğindedir.
>
> d) Maddedeki "dava" tabiri bu isteğe ilişkin değildir.
>
> e) Bu durumun sonucu, özel denetçi seçimine ilişkin istek kabul edilirse, bu hususstaki karar kabili temyiz değildir."[135]

[134] Yargıtay 11. HD. 30.06.1980T. 1980/3183E., 1980/3534K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

Yargıtay 11. HD. 26.02.1982 tarihli bir kararında[136]:

"Özel denetçi tayini talebiyle açılan davada, davalı vekili verdiği cevap dilekçesinde, dava konusu genel kurul toplantısında alınan kararların tümünün iptali için zaten mevcut davanın bulunduğunu, bu ikinci açılan davanın dinlenemeyeceğini savunmuştur. Yerel mahkeme; derdest bir dava varken bu davanın dinlenemeyeceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Daire ise; derdestlik itirazının kabul edilebilmesi için her iki davanın tarafları ve konusunun aynı olmasının gerektiğini, bu davanın konusunun TTK. m. 348'e dayanan özel denetçi tayini olup, evvel açılan dava konusunun TTK. m. 381'e göre genel kurul toplantısında alınan kararların iptali olduğunu; Evvelki davada genel kurul mahkemece iptal edilse dahi, bu durumun kendiliğinden özel denetçi tayinini gerektirmeyeceğini, yine mahkemeye başvurulmasını gerektireceğini, özel denetçi tayini konusunda mahkemeye başvurabilmek için genel kurulca bu istemin reddedilmiş olmasının gerektiğini, davacıların da, özel denetçi seçimi için mahkemeye başvuru haklarını saklı tuttuklarını, bu nedenlerde derdestlik itirazının kabul edilemeyeceğini, belirtmiştir."

TEOMAN, Daire'nin yukarıdaki kararı ile ilgili olarak; "azınlığın TTK. m. 381'e göre açtığı genel kurul kararının iptali davasında, sakat bir genel kurul

---

[135] Aynı kararın karşı oy yazısında ise dairenin görüşünün aksi; "TTK.'nun 348/2. maddesinde 1/10 paya sahip ortakların özel denetçi tayinini genel kuruldan isteyebilecekleri, bu istek genel kurulca reddedildiği takdirde, bu ortakların, pay senetlerini bir bankaya tevdi etmek ve giderleri peşin ödemek kaydıyla, özel denetçi seçimi için mahkemede "dava" açabilecekleri, açıkça gösterilmiştir. TTK.'nun 348. maddesi, mahkemeden istenecek özel denetçi seçiminin bir "dava" şeklinde görüleceğini açık ve kesin bildirdiğine göre, madde metnine aykırı bir şekilde, bunun bir delil tespiti olduğu ve dava niteliğini haiz bulunmadığını ileri sürmenin gerekçesini anlamak mümkün değildir. Hele, istek reddedilirse bu bir dava olur ve hüküm temyiz edilebilir, ancak istek kabul edilirse bu bir delil tespitidir ve karar temyiz edilemez, şeklindeki ayırımı hukuken savunabilmek olanaksızdır." şeklinde gerekçelendirilmiştir.

[136] Yargıtay 11. HD. 30.06.1980T. 1980/3183E., 1980/3534K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

kararının iptalinin doğrudan doğruya olumlu bir sonuç yaratmayacağını, azınlığın reddedilen özel denetçi atanması isteminin kabul edilmesi anlamına gelmeyeceği, aksine kararın iptalinden sonra genel kurulun bir kez daha toplanarak, aynı hususu görüşüp karara bağlamasının gerektiğini, bu durumda da genel kurulun bir önceki karardaki sakatlığı gidermesine rağmen eski görüşünde direnebileceğini, dava konuları kesinlikle birbirinden farklı olduğundan, derdestlik ilk itirazının ileri sürülemeyeceğini, kararda değinilmemiş olmakla birlikte, azınlığın iptal davası açmakta hukuki menfaatinin de bulunduğunu; zira, iptal davası özel denetçi atanması davasından önce sonuçlanır ve karar iptal edilecek olursa, toplanacak ilk genel kurulda bu hususu bir kez daha görüşülerek olumlu sonuca bağlanabileceğini, Dairenin ayrıca, azınlığın önce TTK .m. 348 uyarınca dava açıp, sonradan kararın TTK. m. 381'e göre iptalini isteyip isteyemeyeceği üstünde de durmadığını, belirtmiştir.[137]

Yargıtay, azınlığın mahkemeye müracaat edebilmesi için talebini genel kurulda ileri sürmüş ve bu talebin reddedilmiş olması gerektiğini içtihat etmiştir.[138] Yargıtay aynı içtihadında, yukarıdaki kararından yaklaşık dört ay sonra da, azınlığın özel denetçi tayini için TTK. m. 348/II uyarınca mahkemeye başvurması halinde, TTK. m. 381 uyarınca iptal davası ikame edilemeyeceğine karar vermiştir.[139]

---

[137] TEOMAN, "Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Özel Denetçi Konusundaki Bir Kararı Üzerine Kısa Notlar ", (Makale 41), Makalelerim I, s. 514-517.

[138] Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 24.06.1982T., 1982/2952E., 1982/3061K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

[139] Aksi görüş için bkz. TEOMAN, "Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Özel Denetçi Konusundaki Bir Kararı Üzerine Kısa Notlar", (Makale 41), Makalelerim I; TEOMAN, "Özel Denetçi Atanması İstemi Genel Kurulca Reddedilen Azınlığın İzleyebileceği Yollar" (Makale 39), Makalelerim I, s. 488-493, TEOMAN bu makalesinde, HUMK. m. 187, f.4'de öngörülen derdestlik için, yani davanın görülmekte olduğu ilk itirazının ileri sürülebilmesi ve davanın açılmamış sayılabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve konularının, yani müddeabihlerinin aynı olması gerekmektedir. İncelediğimiz sorunda davanın tarafları ve (davanın dayanağını oluşturan olgular anlamında) sebeplerin aynı olduğu söylenebilirse de, konuların aynı olduğu söylenemez.

IV. Denetçilere Şikayette Bulunma[140]

"Şikayetleri Tahkik" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 356. maddesinde;

"*Her pay sahibi, şirketin idare meclisi azası veya müdürleri aleyhinde murakıplara müracaat edebilir. Murakıplar bu müracaatları tahkika mecburdurlar. Tahkikat neticesinde şikayet edilen hadisenin gerçekliği sabit olursa keyfiyet murakıpların yıllık raporuna yazılır.*

Müracaat edenler esas sermayenin onda birine muadil paylara sahip oldukları surette, murakıplar bu müracaat hakkındaki fikir ve mütalaalarını raporlarında bildirmeye ve lüzum gördükleri halde umumi heyeti derhal fevkalade toplantıya davet etmeye mecburdurlar.

İkinci fıkraya dayanarak murakıplara müracaat edenlerin yukarıda yazılı miktardaki hisse senetlerini muteber bir bankaya rehin olarak tevdi etmeleri lazımdır. Bu senetler umumi heyetin ilk toplantısının sonuna kadar bankada kalır."

TTK. m. 356/1 gereğince, anonim şirketlerde, kural olarak her pay sahibi, yönetim kurulu üyeleri veya müdürleri aleyhine denetçilere müracaat edebilir. Denetçiler bu müracaatları incelemeye mecburdurlar. İnceleme sonucunda şikayet edilen olayın gerçekliği sabit olursa denetçiler bunu yıllık raporlarında göstermek zorundadırlar.

Ancak, esas sermayenin onda birine karşılık paylara sahip olan azınlık şirketin yönetim kurulu veya müdürleri aleyhine başvurduğu takdirde, denetçilere ilave bir mükellefiyet getirilmiştir. Denetçiler bu başvuru hakkındaki fikir ve görüşlerini rapor halinde bildirmeye ve gerek görürlerse genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırmaya mecburdurlar. Böylece, her pay sahibi zaten denetçilere şikayette bulunabilmekte ise de, azınlığın şikayeti halinde denetçilerin

[140] Tasarı metninde, bu azınlık hakkına yer verilmemiştir.

konu hakkındaki görüşlerini raporlarına yazması ve gerekirse genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırmaları gerektiği kanunla düzenle altına alınmıştır.[141]

Denilebilir ki, kendilerine başvurarak yönetim kurulu üyeleri veya müdürleri şikayet eden pay sahipleri azınlık oluşturuyorsa denetçiler,

- İncelenen konu hakkında fikir ve görüşlerini bildirir bir rapor vermek,
- Gerekli gördüklerinde genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırmak, zorundadırlar.

Denetçilerin genel kurulu olağanüstü toplantıya davet koşullarını düzenleyen TTK.'nın 355. maddesinde denetçilerin "zaruri ve müstacel" sebepler çıktığı takdirde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırmak zorunlulukları olduğu halde, TTK.'nın 356. maddesinin 2. fıkrasında denetçilerin "lüzum gördükleri" takdirde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma mecburiyetleri bulunmaktadır. Dolayısıyla, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırıp çağırmama konusunda denetçilere bir takdir hakkı verilmesi söz konusu olmaktadır.

Azınlığın TTK. m. 356/2'deki haklarını kullanabilmeleri için, hisse senetlerini, genel kurulun ilk toplantısının sonuna kadar, muteber bir bankaya teminat olarak tevdi etmeleri şarttır.

Bu maddede düzenlenen hisse senetlerini bir bankaya rehin olarak tevdi şartına, denetçilere bu yolla müracaat eden azınlık aleyhine hiçbir vesile ile tazminat davası açılamayacağından ve azınlık haklarının kullanılmasını güçleştirdiğinden gerek yoktur.[142]

---

[141] BAHTİYAR, s. 171.
[142] SUMER, s. 35,36; GÜÇLÜ, s. 19.

POROY, bu maddenin azınlığa pratik önem taşıyan bir imkan sağlamadığını ileri sürmüştür. Gerekçe olarak da, denetçilere başvurmak imkanının münferit pay sahibine de tanındığını, denetçilerin bir münferit pay sahibinin şikayeti halinde de olayı incelemek, şayet iddialar sabit olursa bunu yıllık raporlarında göstermek zorunda olduklarını belirtmiştir. Ek olarak da, madde lafzında genel kurulun toplantıya çağrılmasından bahsedilmişse de, zaruri ve müstacel haller mevcut olduğu takdirde genel kurulu toplantıya çağırmanın denetçilerin genel görevlerine dahil olduğunu (TTK. m. 355) belirtmiştir. Diğer taraftan, azınlığın denetçilerin takdirine ihtiyaç bulunmaksızın genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etme hakkının zaten bulunduğunu zikretmiştir. Son olarak da, TTK. m. 356 fikra 2'nin azınlığa sağladığı hak pay senetlerini bir bankaya rehin olarak tevdi külfeti karşılığında denetçilerin (sabit olsun olmasın) tahkik konusu olaylar hakkındaki düşüncelerinin yıllık raporda belirtilmesini sağlamaktan ibaret kaldığını, bazı hallerde bunun önemli sonuçlar doğurabileceğinin göz önünde tutulması gerektiğini belirtmiştir. [143]

Tahkikat sonucunda, azınlık tarafından şikayet edilen hususların doğru olmadığı ortaya çıkarsa, denetçiler yapılan şikayeti raporlarına geçirmek zorunda değildirler.[144]

V. **Bilanço Görüşmelerini Erteletme**

"Müzakerenin Başka Bir Güne Bırakılması" madde başlıklı Türk Ticaret Kanunun 377. maddesinde;

"*Bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere, ekseriyetin veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azlığın talebi üzerine bir ay*[145] *sonraya bırakılır; keyfiyet 368 inci maddede yazılı olduğu üzere pay sahiplerine bildirilir ve usulü dairesinde ilan olunur. Bununla beraber azlığın talebi üzerine bir defa tehir*

[143] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 414.
[144] GÜÇLÜ, s. 20.
[145] 1957 yılına kadar yürürlükte kalan eski Ticaret Kanunumuzun 376. maddesinin 1.cümlesi; "Bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere ekseriyetin veya sermayei şirketin onda birini temsil eden ekalliyetin talebi üzerine onbeş gün sonraya talik olunur." şeklindeydi.

edildikten sonra tekrar müzakerelerin geri bırakılması talebolunabilmek için bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahatın verilmemiş olması şarttır.''[146]

Bilançonun genel kurulda tasdik edilmesi ile yönetim kurulu üyeleri, müdürler ve murakıplar ibra edilmiş olurlar ve ayrıca şirket kazancı da kesinleşmiş olur. Bilanço görüşmelerinin ertelenebilmesinin yasal amacı, itiraz olunan bilanço ve kar-zarar cetvelinin incelenmesine olanak tanınmasıdır. Davacı ortağın, bu süre içinde sözü edilen hesapları incelemesi ve gerek dışı işlemleri somut biçimde saptaması gerekir[147].

Tasarının "Toplantının Ertelenmesi" madde başlıklı 420. maddesinde;

"Finansal tablolarının müzakeresi ve buna bağlı konular, sermayenin onda birine, halka açık şirketlerde yirmide birine sahip paysahiplerinin istemi üzerine, genel kurulun bir karar almasına gerek olmaksızın, toplantı başkanının kararıyla bir ay sonraya bırakılır. Erteleme, 414 üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı olduğu şekilde paysahiplerine ilânla bildirilir ve web sitesinde yayımlanır. İzleyen toplantı için genel kurul kanunda öngörülen usule uyularak toplantıya çağırılır.

Azlığın istemiyle bir defa ertelendikten sonra bilânço müzakerelerinin tekrar geri bırakılmasının istenebilmesi, bilânçonun itiraza uğrayan ve tutanağa geçmiş bulunan noktaları hakkında, ilgililer tarafından, dürüst hesap verme ölçüsü ilkeleri uyarınca cevap verilmemiş olması şarttır."

Tasarıda, TTK. m. 377'nin madde başlığı "Toplantının Ertelenmesi" olarak değiştirilmiş, azınlık oranı halka açık olan ve olmayan anonim şirketler yönünden farklı tanımlanmış, pay sahiplerine yapılacak bildirimin ayrıca web sitesinde de yayımlanması öngörülmüş, bunlar dışında ise madde korunmuştur. 377. maddenin ikinci cümlesi hükmü de bir açıklayıcı ek ile aynen tekrar edilmiştir. Bu ek yeni bir

---

[146] DOMANİÇ, s. 859.
[147] Yargıtay 11. HD., 06.05.1982T., 1982/1548E., 1982/2135K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

ertelemenin yapılmasının şartını (dürüst hesap verme ölçüsü) açıklığa kavuşturmuştur.

A. Bilanço Görüşmelerinin Ertelenebilmesi İçin Çoğunluğun ya da Azınlığın Talebi

Türk Ticaret Kanunu'nun 377. maddesi hükmüne göre bilânçonun tasdiki hakkındaki görüşmeler, şirket sermayesinin çoğunluğunun ya da onda birine sahip olan azınlığın talebi üzerine bir ay sonraya bırakılır. Yani, azınlık, bilanço görüşmelerinin ertelenmesini talep ederse, görüşme bir ay ertelenir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 08.06.1978 tarihli bir kararında[148]:

> "Dava, bilanço tasdiki hakkındaki müzakerenin ertelenme talebinin genel kurulca yerine getirilmediğinden söz edilerek genel kurul kararının iptali istemine ilişkindir. TTK.'nun 377. maddesi hükmü gereğince bilançonun tasdiki hakkındaki genel kurul müzakerelerin ertelenebilmesi için bu konudaki istemlerin pay sahipleri ekseriyetinin veya ortak sermayesinin onda birine sahip olan azınlık tarafından ileri sürülmesi gerekir; oysa genel kurul müzakere tutanağının incelenmesinden bu istemde bulunanların ne ekseriyet ve ne de ortaklık sermayesinin onda birine sahip olmadıkları anlaşıldığından bu nedene davalı genel kurul kararının iptali davasının reddi gerekmiştir."

Her ne kadar TTK. m. 377'de "şirket sermayesinin onda birine sahip olan azınlığın talebi"nden söz edilmiş ise de, erteleme isteminde bulunan kişilerin bizzat pay sahibi olmaları gerekmez. Genel kurula katılma konusunda geçerli bir

[148] Yargıtay 11. HD., 08.06.1978T., 1978/3103E., 1978/3030K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

vekaletname bulunmak koşulu ile erteleme istemi, pay sahibinin temsilcisi tarafından da ileri sürülebilir.[149]

Erteleme halinde, izleyen toplantının günü, toplantı yeri ve gündeminin, normal genel kurul toplantıları için yasaca ön"görülen biçimde çağrı ve ilan yoluyla paydaşlara duyurulması zorunludur.[150] Tasarıda, pay sahiplerine yapılacak bildirimin ayrıca web sitesinde yayımlanması da öngörülmüştür (Tasarı m. 420).

B. Bilanço Görüşmelerinde Bir Aylık Erteleme Süresi

Kanunda öngörülen bir aylık süre, azınlık lehine tanınmış müktesep hak niteliğinde asgari süredir. Toplantı gereğinde bir aydan daha fazla bir süre ertelenebilir veya azınlık muvafakat ettiği takdirde bir aydan önceye de konabilir.[151] Zira bir aydan fazla ertelemeye karar verecek olan genel kurulda sermayenin çoğunluğudur. Şayet sermayenin çoğunluğu bir aydan fazla süre ertelemeye izin veriyorsa, ortada sorun da kalmamaktadır.[152]

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 14.10.1982 tarihli bir kararında[153]**:**

> "*Bir aylık sürenin azınlık yararına tanınmış olan ve kazanılmış hak niteliği bulunan en az süre olduğunu, toplantının gerektiğinde bir aydan daha fazla bir süre ertelenebileceğini,* Tersini kabul halinde, bir ayı aşan

[149] TEOMAN, "Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TTK. m. 377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi", (Makale 53), Makalelerim II, s. 129-130. Teoman bu makalesinde ayrıca, vekaletnamede bu konuda açıklık bulunması da gerekli değildir, diye de belirtmiştir.
[150] Yargıtay 11. HD. 14.10.1982T., 1982/3556E., 1982/3887K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.
[151] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 412.
[152] TEOMAN, "Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TTK. m. 377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi" (Makale 53), (Tartışmalar), Makalelerim II, s.149.
[153] Yargıtay 11. HD. 14.10.1982T., 1982/3556E., 1982/3887K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

ertelemelere davalı tüm genel kurul toplantılarının iptali sonucunu doğuracağını, genel kurulca erteleme toplantısı gününün belirlenmemesinin, sonuca etkili ve katılmayı engeller bir yönü bulunmadığından iptal nedeni sayılamayacağını, ertelenen toplantıya ilişkin çağrı ya da ilanlarda, yapılacak bu toplantının, ilk toplantının devamı olduğuna ilişkin bir kayıt bulunmaması ve ertelemeden söz edilmemiş olması, anılan toplantının geçersizliği sonucunu doğurmaz."

C. Azınlığın Erteleme Talebinin Genel Kurul Onayına Tabi Olmaması

Azınlığın bilanço görüşmelerinin ertelenmesini talep etmesi ile erteleme kendiliğinden olmaktadır. Erteleme için oylama yapılmasına veya karar alınmasına gerek yoktur. TTK.'nın 377. maddesinin ilk cümlesindeki "azınlığın talebi üzerine bir ay sonraya bırakılır" ifadesinden de anlaşılacağı üzere, söz konusu olumlu azınlık hakkının kullanılabilmesi için azınlığın tek yanlı irade açıklaması yeterli olup, kural olarak genel kurulun onayına bağlı değildir.

Yargıtay 11. HD. 21.03.1983 tarihli bir kararında[154];

"Genel kurulda bilançonun onanıp onanmaması hususu görüşülürken azınlık hakkı sahipleri genel kurulun ertelenmesini istemişlerdir. Azınlığın bu isteği oylamaya konulamaz. Divan başkanı azınlığın bu istemini hemen kabul ederek genel kurulun ertelenmesine karar verilmelidir. İstemin oylamaya konulup reddi doğru değildir."

[154] Yargıtay 11. HD. 21.03.1983T. 1983/1247E., 1983/1360K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

D. Bilanço Görüşmelerinin Ertelenebilmesi İçin Azınlığın Gerekçe Göstermesinin Gerekmemesi

Azınlık bilanço görüşmelerinin ertelenmesi talebi için gerekçe göstermek mecburiyetinde değildir. Kanunun azınlığa tanıdığı hakkın amacı, bilançonun etraflıca incelenmesi imkanını sağlamaktır.[155]

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 13.10.2003 tarihli bir kararında[156]**:**

"TTK.'nun 377. maddesi uyarınca ekseriyetin veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azınlığın *gerekçesiz dahi olsa* talebi üzerine bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere ve bununla bağlantılı görüşmelerin bir ay sonraya bırakılması zorunludur."

E. İkinci Kez Erteleme Talep Edilebilmesi için Azınlığa Yeterli Açıklama Yapılmamış Olması

İkinci bir defa daha erteleme istenebilmesi için, bilançonun itiraz edilen noktaları hakkında genel kurulda gerekli açıklamanın yapılmamış olması aranmıştır.[157] Diğer bir deyişle, Türk Ticaret Kanunu ikinci defa gerekçesiz erteleme talebine imkan vermemiştir.

Bir azınlık grubunun hakkını kullanması nedeniyle, genel kurul toplantısında bilanço görüşmelerinin ertelenmesinden sonra, ikinci yapılan genel kurul toplantısında bir başka azınlık grubu TTK'nın 377. maddesindeki talep hakkını ilk defa kullandığını belirterek genel kurul toplantısını erteletemez.[158]

---

[155] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 412.
[156] Yargıtay 11. HD. 13.10.2003T., 2003/2885E., 2003/9174K., Kazancı Mevzuat ve İçtihat Programı.
[157] BAHTİYAR, s. 171, 172.
[158] GÜÇLÜ, s. 25.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 12.12.2002 tarihli bir kararında[159]**:**

"Dava, genel kurulda alınan bir kısım kararlarının iptali istemine ilişkindir. Davalı şirketin toplanan olağan genel kurulunda davacı ortağın azlık hakkına dayalı istemi doğrultusunda bilançonun onaylanmasına ve buna bağlı olan gündem maddelerinin müzakeresi ertelenmiş, geçen süre içerisinde davacı açıklama istemiş, ihtarnamesine davalı şirket tarafından gönderilen cevabi ihtarnamede bilanço kalemleri hakkında açıklamalar yapılmış ve davacının erteleme genel kurulunda ikinci kez erteleme istemi üzerine aynı konuda davalı tarafça cevap ve açıklamalar yapıldıktan sonra, gerçekleşen oylamada ikinci kez erteleme istemi reddedilerek bilanço onaylanmıştır.

TKK.'nun 377. maddesi hükmü uyarınca, bilançonun onaylanması hakkındaki müzakere çoğunluğun veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azlığın istemi üzerine bir ay sonraya bırakılır. Bu ertelemeden sonra müzakerenin ikinci kez ertelenmesini isteyebilmek için bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken açıklamanın yapılmamış olması zorunludur. Eğer açıklama yapılmışsa, bu açıklamanın erteleme isteyenin nezdinde yeterli ve tatminkar bulunması gerekmez. Öğretideki baskın görüş de Dairemizin benimsediği bu yoruma uygundur. (Bkz. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 8.b, İst.2000, s. 412,413).

Bilançonun onaylanmasına ilişkin ve esas sermayenin artırılmasına ilişkin genel kurul kararlarının iptali doğru görülmemiştir."

[159]Yargıtay 11. HD. 12.12.2002T., 2002/8002E., 2002/115184K., Kazancı Mevzuat ve İçtihat Programı.

F. Ertelemenin Toplantı Gündemini Nasıl Etkileyeceği

Erteleme talebi karşısında gündemin bilanço ile ilgili bütün maddelerinin ertelenmesi gerekir; kar dağıtımı, ibra ve ibraya dayalı olarak yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin seçimi gibi. Örneğin; kar dağıtımı ancak bilanço onaylandıktan sonra ve dağıtım kararı alındıktan sonra mümkün olacaktır. Henüz bilanço görüşülmeden kar dağıtımı kararının alınması mümkün olmayacaktır. Erteleme, gündemin diğer maddelerini etkilemez.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 13.10.2003 tarihli bir kararında[160]**:**

"TTK.'nun 377. maddesi uyarınca ekseriyetin veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azınlığın gerekçesiz dahi olsa talebi üzerine bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere ve bununla bağlantılı görüşmelerin bir ay sonraya bırakılması zorunlu olup, bunların dışında, bilanço ile ilgili olmayan *(daha önce görev yapanlar dışında yeni yönetici ve denetçi secimi, yine aynı yasanın 334 - 335. maddelere göre verilen izinler gibi)* hususların görüşülerek karar alınması mümkündür. Mahkemece, bilançonun onayı ile ilgili olan gündemdeki diğer kararların iptaline denmek suretiyle infazda tereddüt yaratacak şekilde karar verilmeyerek, iptal edilen kararların teker teker gösterilmesi gerekir."

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 10.07.1986 tarihli bir kararında[161]**:**

> "Bilanço kar ve zarar hesaplarının görüşülmesi ile ilgili gündem maddesine geçildiği esnada istem üzerine gündemin bazı maddelerinin ertelenmesine karar verilmiş, ancak yönetim kurulu üyeleri ve denetçi seçimi yapılmıştır. TTK.'nun 377. maddesine bakıldığında, bilanço ile ilgili olmayan

[160] Bkz. dn. 156'daki karar.
[161] Yargıtay 11. HD. 10.07.1986T., 1986/3798E., 1986/4357K., Akip Açıklamalı Kanun İçtihat Programı.

hususların görüşülmesinde yasal bir sakınca yoktur. Dolayısıyla, *yeni yöneticiler ve denetçinin seçimi ile ilgili gündem maddesinin görüşülerek bir karar alınması mümkündür.* İkinci toplantıyı birinci toplantının devamı saymak gerekir. Aksine düşünce, TTK.'nun 377. maddesine aykırı olacağı gibi genel kurul toplantısında alınacak diğer kararların da istismarına yol açabilecektir."[162]

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 24.04.1989 tarihli bir diğer kararında[163]**:**

"TTK.'nun 367. maddesi şirket genel kurulunu toplantıya davet veya zaten genel kurul toplanacak ise görüşülmesini istedikleri konuların gündeme konulması bakımından mahkemece azınlığa izin verilebileceği hükmünü getirmiştir. TTK.'nun 377. maddesi ise gündemi belli olan bir genel kurul toplantısının, azınlığın talebi üzerine sadece bilançonun tasdiki hakkındaki müzakerenin bir ay sonraya bırakılabileceğini hüküm altına almıştır. Bu madde hükmüne göre, 2. toplantıda ancak bilançonun tasdiki ve buna bağlı konular görüşülebilir. Gündem değişmesi söz konusu olamaz."[164]

Azınlığın istemi üzerine ertelenmesi söz konusu olan toplantıda denetçiliğe aday olarak gösterilen kişi görev süresi dolan bir yönetim kurulu üyesi ise, bunun denetçiliğe seçilebilmesi TTK. m. 347/4 gereğince genel kurulca ibra edilmiş bulunmasına bağlıdır. Böylece, azınlık erteleme hakkını kullandığı takdirde, hakkında ibra kararı verilemeyecek olan bir yönetim kurulu üyesi aynı toplantıda

---

[162] TEOMAN, Yargıtay'ın bu kararı için; "seçilmesi söz konusu olan kişilerin daha önce yönetim kurulu üyesi olup olmadıkları konusunda açıklık bulunmamaktadır. Yüksek Mahkeme'nin bundan sonraki kararlarında bunun ayrımını yapmasının ve eski yönetim kurulu üyelerinin yeniden aday gösterilmesi halinde, bunu esasen daha önce kendisi tarafından konulan "bilanço görüşmelerini etkileyecek kararlar" ölçütünü uygulayarak reddetmesinin doğru olacağı görüşündeyim." diye belirtmiştir. Bkz. TEOMAN, "Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi? –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-", (Makale 49), Makalelerim II, s. 84.

[163] Ayrıca bkz.; Yargıtay 11. HD. 24.04.1989T., 1988/5363E., 1989/2498K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

[164] Yargıtay 11. HD. 14.10.1982T., 1982/3556E., 1982/3887K., Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.

denetçiliğe getirilemez. Fakat maddede tersine bir denetçinin yönetim kurulu üyeliğine seçilmesi varsayımı öngörülmemiştir.[165]

TEOMAN'a göre; bilanço görüşmelerinin azınlığın istemi üzerine ertelendiği genel kurul toplantılarında yeni yönetim kurulu seçilip seçilemeyeceği noktasında; seçilmesi önerilen kişiler tümü ile yeni isimlerden oluşuyor ise, "yönetim kurulunun seçimi" maddesi görüşülüp karara bağlanabilmelidir. Burada ister "kararların bilvasıta bilançonun tasdikine müncer olması" ya da "bilançonun ertelenmesi ile etkilenecek maddeler" ölçütleri ister "bilanço ile ilgili ve bağlantılı bulunma" ya da "bilanço oylamasını etkiler nitelikteki kararlar" ölçütleri uygulansın, herhangi bir sorunla karşılaşılmayacaktır. Oysa yönetim kuruluna aday gösterilen kişilerin tümü ya da içlerinden bazıları, bir önceki faaliyet döneminde de aynı görevi ifa etmişler ise, bilanço görüşmeleri tamamlanmadan, bunların ertelemeye rağmen aynı genel kurul toplantısında yeniden seçilebilmelerini kabul etmek doğru olmayacaktır. Bunun nedeni ise, genel kurulda bilanço hakkındaki tüm tartışmaların bitirilmemiş olmasıdır.[166]

Bilanço görüşmelerinin ertelenmesini talep noktasında önemli olan, bilançonun ertelenmesi dileğinin bir talep şeklinde ortaya çıkmasıdır. Böyle bir talebe rağmen, genel kurul görüşmelere devama karar verip bilançonun tasdiki yolunda bir karar alırsa bu karar kanuna aykırıdır, bu gibi kararlar TTK. m. 381 gereğince iptal edilebilirler[167].

---

[165] TEOMAN, "Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi? –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-", (Makale 49), Makalelerim II, s. 81.

[166] TEOMAN, "Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi? –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-", (Makale 49) Makalelerim II, s. 82.

[167] POROY (TEKİNALP / ÇAMOĞLU), Ortaklıklar, s. 413; SUMER, s. 34.

VI. Tasarıda Öngörülen Yeni Azınlık Hakları

A. Pay Senedi Bastırılması

Tasarının "Pay Senedi Bastırılması" madde başlıklı 486. maddesinde;

"Şirketin ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan paylar geçersizdir; ancak, iştirak taahhüdünden doğan yükümler geçerliliklerini sürdürür.

…..

Azlık istemde bulunursa nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılır."

Hüküm uyarınca azlık isterse nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılacaktır. Böylece kapalı anonim şirketlerde özellikle aile şirketlerinde pay senedinin bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla baskı yapılması, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları, devir olanaklarının sınırlandırılması gibi hukuka aykırı yöntemlerin önüne geçilmiştir. Nama yazılı pay senetlerinin basılmaması ve pay sahiplerine dağıtılmaması, pay defteri bulunmayan, düzensiz olan ve güncel durumu yansıtmayan şirketlerde daha büyük sakıncalar doğurmaktadır. Hükme aykırılık hâlinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurabilecekleri şüphesizdir.[168]

B. Haklı Sebeplerle Fesih

Tasarının "Haklı Sebeplerle Fesih" madde başlıklı 531. maddesinde;

"Haklı sebeplerin varlığında, esas sermayenin en az onda birini temsil eden paysahipleri, mahkemeden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı paysahiplerine, paylarının gerçek değerlerinin ödenmesine ve

[168] Türk Ticaret Kanun Tasarısı Madde Gerekçeleri, www.tbmm.gov.tr. Erişim Tarihi: 24.09.2008.

davacı paysahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir."

Tasarının bu maddesinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

1) Bu hakkın kullanılabilmesi için esas sermayenin onda birine sahip olmak gerekli ve yeterlidir. Bu oranda paya bir paysahibinin sahip olması şart değildir. Birden fazla paysahibi de bir araya gelerek söz konusu hakkı kullanabilir. Esas sözleşme ile daha düşük bir oran öngörülebilir.

2) Feshin talep edileceği mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesidir.

3) Haklı sebep Tasarıda tanımlanmamış, haklı sebepler örnek olarak da gösterilmemiştir.

Mahkeme sebepleri haklı bulsa bile fesih kararı vermek zorunda değildir. Mahkeme; şirketi feshetmek yerine, fesih talebinde bulunan paysahiplerinin paylarının gerçek değerinin ödenmesine ve kendilerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir. Davacıya paranın kimin tarafından ve nasıl ödeneceği, bu payları geçici olarak şirketin iktisap edip edemeyeceği Tasarıda belirtilmemiştir.

4) Maddenin son cümlesindeki "veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözümü karar bağlama" inisiyatifi tamamıyla mahkemeye aittir.

MOROĞLU, *azınlık hakkı çeşidi olarak haklı nedenle fesih hakkının tanınıp tanınamayacağı konusunda;* "Anonim ortaklıkta sermaye ve oy çoğunluğunu elinde tutanların azınlık pay sahiplerini sömürmesine karşılık bir fesih olanağının tanınması noktasında yapılacak işin, yalın olarak egemen pay sahiplerinin azınlığı doğrudan ve dolaylı sömürmesinin, dava yolu ile ileri sürülecek bir fesih nedeni sayılması gerektiğini, fesih davasının bireysel hak sahipliği yerine, 1/20 sermayeyi temsil eden paylara sahip olmak gibi düşük oranlı bir azınlık hakkı olarak düzenlenmesi de davanın tehdit ve spekülasyon amacıyla açılması olasılığını çok azaltacağını, söz konusu fesih hakkının tanınmasında yasal bir engel bulunmadığını, "Esas

sermayenin topluca 1/20'si tutarında paylara sahip kimseler veya temsilcileri, egemen pay sahiplerinin ortaklığı ve diğer pay sahiplerini sömürmeleri halinde, kanun veya anasözleşme ile tanınmış olan diğer olanakların etkisiz kalması ya da etkisiz kalacağının anlaşılması şartıyla, ortaklığın feshini mahkemeden isteyebilir."şeklinde bir hükmün anonim şirketle rin feshini düzenleyen hükümler arasında yer alması gerektiğini belirtmektedir.[169]

SUMER'e göre de, sözleşme serbestisi kuralları içinde, bir anonim şirket esas sözleşmesi hazırlanırken, anonim şirket içinde belirli bir gruba haklı nedenle fesih davası açma hakkı tanınabilir.[170]

C. Denetçilere Haklı Sebeple Azil Davası Açma

Tasarının "Seçim, görevden alma ve sözleşmenin feshi" madde başlıklı 399. maddesinde;

"…..

Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi,

a) Yönetim kurulunun,

b) Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin,

istemi üzerine, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, seçilmiş denetçinin kişiliğine ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi, özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı hâlinde, başka bir denetçi atayabilir.

Görevden alma ve yeni denetçi atama davası, denetçinin seçiminin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilânından itibaren üç hafta içinde açılır. Azlığın bu davayı açabilmesi için, denetçinin seçimine genel kurulda karşıoy vermiş, karşıoyunu

[169] MOROĞLU, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih", Makaleler I, s. 102.
[170] SUMER, s. 88.

tutanağa geçirtmiş ve seçimin yapıldığı genel kurul toplantısı tarihinden itibaren geriye doğru en az üç aydan beri, şirketin paysahibi sıfatını taşıyor olması şarttır.

…."

Madde denetçi güvencesi ilkesi bağlamında düzenlenmiştir. Denetçi, ancak haklı bir sebebin, özellikle tarafsızlığı bozan herhangi bir olgu ve davranışın varlığında, mahkemece görevden alınabilir. "Haklı Sebep" Tasarıda tanımlanmamıştır.[171] TTK.'da Kolektif Şirketi düzenleyen maddeler arasında "Şirketin İnfishı ve Ortakların Ayrılması" kısım başlığı altında, "Muhik Sebepler" madde başlıklı 187. maddede;

"Haklı sebep, şirketin kuruluşu mucip olan fiili veya şahsi mülahazaların şirket maksadının husulünü imkansız kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkmış olmasıdır; hususiyle:

1. Bir ortağın, şirketin idare işlerinde veya hesaplarının tanzimi hususunda şirkete ihanet eylemiş olması;

2. Bir ortağın kendisine düşen esas vazife ve borçları yerine getirmemesi;

3. Bir ortağın şahsi menfaatleri uğrunda şirketin ticaret unvanını veya mallarını suistimal etmiş olması;

4. Bir ortağın, uğradığı daimi bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için lüzumlu olan kabiliyet ve ehliyetini kaybetmesi; gibi haller haklı sebeplerdendir." şeklindeki düzenleme anonim şirkette denetçilere haklı sebeple azil davası açılmasında da kıyasen uygulanmalıdır.

[171]Tasarı madde gerekçesinde, haklı sebep terimi ile önce denetçinin kişiliğinden kaynaklanan sebeplerin; meslekî yetersizlik (denetleme elemanlarının bilgilerindeki, okul sonrası uyum eğitimlerindeki noksanlık, yardımcı eleman, uzman, cihaz donanımı eksikliği), itibar kaybı vs. gibi kastedildiğini, denetçinin çalışma tarzı, şirkete zaman ayıramaması, bilgi sızdırması, taraf tutması da haklı sebep sayılacağını,, görüş ayrılıklarının haklı sebep olarak, ancak somut olay destekliyorsa kabul edilebileceğini, belirtmiştir.

Mahkemeye başvurmaya yetkili olanlar, sınırlı sayı ilkesine göre gösterilmiştir. Esas sözleşme ile yetkililer çevresi genişletilemez ve azlığa ilişkin yüzde yükseltilme yönünde değiştirilemez. Başvuruda bulunacakların ayrıca;

- Denetçinin seçimine gnel kurulda karşı oy vermiş olma,
- Karşıoyunu tutanağa geçirtmiş olma,
- Denetçi seçiminin yapıldığı genel kurul toplantısı tarihinden itibaren geriye doğru en az üç aydan beri, şirketin pay sahibi sıfatını taşıyor olma, şartlarını taşımaları gerekir.

D. Yönetim Kurulunda Temsil Edilme

Tasarının "Belirli Grupların Yönetim Kurulunda Temsil Edilmesi" madde başlıklı 360. maddesinde;

"Esas sözleşmede öngörülmek şartı ile, belirli pay gruplarına, belirli bir grup oluşturan paysahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir. Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilir. Haklı bir neden gösterilmedikçe, genel kurul tarafından, yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa dâhil bir paysahibinin üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının üçte ikisini aşamaz."

360. madde, belirli pay ve paysahibi gruplarına ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınmasını düzenlemektedir. Temsil edilme hakkı ancak esas sözleşmede öngörülerek bahşedilebilir.[172]

[172] Madde gerekçesinde, bu hükmün uygulanabilmesi için hem azlığın hem de belirli paysahipleri gruplarının tanımlanması gerektiği,. Belirli paysahipleri gruplarının, meslekler ve işletme konuları gibi ölçütlerle kolaylıkla belirlenebileceği, önemli olanın, azlığın belirlenebilir olması olduğu, bunun için yüzdelerin anılmasının yeterli olmayabileceği, bunun yerine pay senedi numaraları ve sayıların

Yönetim kurulunda temsil edilme hakkı açısından kapalı anonim şirketlerde herhangi bir sınırlama yoktur. Yönetim kurulu üyelerinin tamamı bu yolla seçilebilir. Oysa, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulunun en çok 2/3'ünün bu yolla seçilmesini Tasarı öngörmektedir.

TTK.'da, Tasarıda düzenlenmiş olan yönetim kurulunda temsil edilme hakkı doğrudan düzenlenmiş olmasa da, "İmtiyazlı Hisse Senetleri" madde başlıklı TTK.'nın 401. maddesindeki; "Esas mukavele ile bazı nevi hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması ve sair hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir." şeklindeki düzenleme Tasarı hükmü ile örtüşmektedir, zira Tasarı madde 360'da düzenlenen "…belirli pay gruplarına, belirli bir grup oluşturan paysahiplerine…." ifadesi ile zaten imtiyazlı paylar kastedilmektedir.

daha iyi bir ölçüt olduğu, azınlığın iyi tanımlanmamasının imtiyazların korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanmasını güçleştirebileceği, belirtilmiştir.

SONUÇ

Esas sermayenin onda birini oranında payı temsil eden pay sahiplerine "azınlık", bu grubu çoğunluğun baskılarına karşı korumak için verilen haklara da "azınlık hakları" denilmiştir. Azınlık hakları Türk Ticaret Kanunumuzun sistemine paralel olarak, olumlu ve olumsuz azınlık hakları olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Olumsuz azınlık hakları, genel kurulda yeter sayısı sağlanmasına rağmen azınlığın olumsuz oy kullanarak kararın alınmasına engel olduğu hallerdir. Olumlu azınlık hakları ise, çoğunluk iradesine aykırı dahi olsa, azınlığın irade beyanı ile haklı bir talep ve/veya dava şeklinde kullanmasıdır.

TTK.'da, azınlık pay sahiplerinin menfaat ve haklarının korunması amacıyla, azınlığın yönetim kurulu (ve denetçiler) aleyhine sorumluluk davası açılmasını talep hakkı (TTK m. 341), özel denetçi tayinini talep hakkı (TTK m. 348), denetçilere şikayet hakkı (TTK m. 356), genel kurulu olağanüstü toplantıya davet ve gündeme madde ekletme hakkı (TTK m. 366), bilanço görüşmelerinin ertelenmesi talep hakkı (TTK m. 377), kuruluştan dolayı sorumlu olanların sulh ve ibralarına engel olma hakkı (TTK m. 310) ile ilgili düzenlemelere gidilmiştir.

Her ne kadar, TTK. hükümleri arasında, bir azınlık hakkı olanak açıkça zikredilmiş olmasa da, ağırlaştırılmış çoğunluk hallerinin varlığı durumunda azınlığın menfaatlerini etkileyebilecek olan genel kurul toplantılarına katılmayarak, karar alınmasını engellemesi ve kendi çıkarlarını koruması mümkün olduğundan, ağırlaştırılmış çoğunluk aranan durumlarda da bir azınlık hakkının varlığının kabulü gerekmektedir.

Bununla birlikte, esas sermayenin TTK'na göre %10 ve SPKn'na göre %5'ini temsil eden azınlık pay sahiplerini korumaya yönelik düzenlemeler yapılmış olsa da, esas sermayenin söz konusu oranları elde edemeyen azınlık pay sahipleri de vardır ve bunların haklarının da korunması gerekmektedir.

Ancak, şüphesiz ki; korunması amacıyla azınlığa ve münferit pay sahiplerine geniş yetkiler verilmesi, anonim şirket genel kurullarında çoğunluğun karar alma imkanlarını işlemez duruma düşürebilir ve bu durum da anonim şirketlerin halka açılmalarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Bundan dolayı, son derece hassas olan azınlık ve çoğunluk pay sahipleri arasındaki menfaat dengesinin adaletli bir şekilde oluşturulması amacıyla, dengeleri sağlam kuran ve koruyan düzenlemelere gidilmeli, bir yandan azınlığın yönetim ve faaliyet imkanlarını kullanılamaz hale getirmesine imkan verilmemeli, diğer yandan da şirketin sadece çoğunluğun menfaatlerini koruyan, azınlığı çoğunluğa mahkum kılan bir duruma getirmesi önlenmelidir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus da, azınlık için öngörülen 1/10 oranının yükseltilemeyeceği yönünde emredici bir kuralın kanunda açıkça yer alması gerektiğidir.

KAYNAKÇA

ARSLAN İbrahim :Şirketler Hukuku Bilgisi, 7. Bası, Konya, 2002.

ARSLANLİ Halil :Anonim Şirketler, C. I, Umumi Hükümler, İstanbul, 1960.

BAHTİYAR Mehmet :Ortaklıklar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 2006.

BAHTİYAR Mehmet **:**Türk Ticaret Kanun Tasarısının Dili ve İfadeleri Yönünden Değerlendirilmesi, Makaleler II, 1. Baskı, İstanbul:Beta Yayınevi, 2008.

BİRSEL Mahmut :"Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları", İmran Öktem'e Armağan, Ankara, 1970.

ÇEVİK Orhan Nuri :Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2002.

DOMANİÇ Hayri :Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt II, İstanbul, 1988.

DURAL H. ALİ :Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi, Prof. Dr. Erdoğan MOROĞLU'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Bası, İstanbul, 2001.

HELVACI Mehmet :"Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunu'ndan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998 (Azınlık Hakları).

HELVACI Mehmet :Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2000.

GÜÇLÜ Hakan :"Azınlık Hakları Konusunda Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Mevzuatında Yer Alan Düzenlemeler ile Gelişmiş Ülke Uygulamaları," http://www.hakanguclu.com/calismalar/Azinlik_Haklari.pdf

İMREGÜN Oğuz :Anonim Ortaklıklar, 2. Bası, İstanbul: Kutulmuş Matbaası, 1970. (Anonim Ortaklıklar)

İMREGÜN Oğuz :Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Arasında Genel Kurul Kararlarından Doğan Menfaat İhlalleri ve Bunların

Telif Çareleri, İstanbul, 1962. (Menfaat İhlalleri)

İMREGÜN Oğuz :"Anonim Ortaklıkta Azınlığın Himayesi" Banka ve Ticaret Hukuku Haftası, Ankara, 1964.

İZMİRLİ Yadigar :"Türk Anonim Şirketler Hukukunda Azınlık Hakları ve Azınlığın Korunması", (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), Ankara, 1985.

KAYAR İsmail :Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989.

KENDİGELEN Abuzer :Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul: Beta Yayınevi, 1999.

KİPER Osman :Uygulamada Ticaret Şirketleri, 3. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 1996.

MOROĞLU Erdoğan :Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi, İ.H.F.M., C. XLII; S. 1-4, İstanbul, 1976.

MOROĞLU Erdoğan :Makaleler I, 3.Tıpkı Baskı, İstanbul: 2006 (Makaleler I).

MOROĞLU Erdoğan :Makaleler II, 1. Baskı, İstanbul: 2006 (Makaleler II).

MOROĞLU Erdoğan :Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 4. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2004. (Hükümsüzlük)

MOROĞLU Erdoğan :Türk Ticaret Kanun Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul Barosu Yayını, İstanbul 2005

POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU :Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 2000. (Ortaklıklar)

PULAŞLI Hasan :Şirketler Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2001.

SUMER Ayşe :Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi (Yargıtay Kararları ile Birlikte), İstanbul: İsmail Akgün Vakfı, 1991.

SERMAYE PİYASASI KURULU :Tüm Değişiklikleriyle Sermaye

Piyasası Kanunu, Ankara, Mart 2007.

TEKİNALP Ünal :"Azınlığın İstemi Üzerine Denetçilerin Gündeme Madde Koyma Hakları Var mıdır?", İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXV, S. 2, Mayıs 1978.

TEKİNALP Ünal :"Otuz Yıllık Uygulamanın Işığında Azınlık Hakları Sistemin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi", Türk Ticaret Kanunu'nun 30.Yıl Semineri, İstanbul, 1988.

TEOMAN Ömer :Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C.I, 1. Baskı, Beta Yayınevi: İstanbul, 2000. (Makalelerim I)

TEOMAN Ömer :Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C.II, 1. Baskı, Beta Yayınevi: İstanbul, 2001. (Makalelerim II)

TEOMAN Ömer :Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar C.I, K. 7, İstanbul 1997.

TEOMAN Ömer :Yaşayan Ticaret Hukuku Hukuki Mütalaalar C.I, K.8, İstanbul 1997.

TEOMAN Ömer :"Özel Denetçi Atanması İstemi Genel Kurulca Reddedilen Azınlığın İzleyebileceği Yollar", Yasa Hukuk Dergisi, C. IV, S. 9.

ÜNAL Oğuz Kürşat :Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar, Ankara 1999.

Yargıtay Kararları :Meşe Yazılım, Mevzuat ve İçtihat Bankası.
Akip Açıklamalı Kanun İçtihat Programı.
Corpus İçtihat Bilgi Bankası.
Kazancı Mevzuat ve İçtihat Programı.

ÖZGEÇMİŞ

Derya DOĞAN. 1982 Bitlis doğumluyum. İlkokul öğrenimimi Muş'ta tamamladıktan sonra, 2000 yılında Gebze Anadolu Lisesi'nden mezun oldum.

2000'de Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandım.

2004 yılında fakülteden mezun oldum.

2005 yılında, avukatlık stajımı "Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato" konulu avukatlık tezimi hazırlayarak, İstanbul Barosunda tamamladım.

Aynı yıl, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Yüksek Lisans programına kayıt yaptırdım.

2007 yılında Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nde avukatlık kadrosunda göreve başladım. Enstitü'de aynı zamanda hukuk müşavirliği görevini de yürüttüm.

2008 yılında Karabük Üniversitesi'nde avukatlık kadrosuna atandım. 6 ay süreyle Üniversite'de avukatlık ve hukuk müşavirliği görevlerini yürüttüm.

2009 yılında Adli Yargı Hakim ve Savcı Adaylığı Sınavı'nı kazandım. Karabük adliyesinde Hakim adayı olarak görev yapmaktayım.

Evli, 1 çocuk annesiyim. Eşim, Cengiz DOĞAN, Karabük Eskipazar Hakimi.